

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ
ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ
ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II**

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΒΕΖΥΡΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΡΙΣΤΗΣ ΧΑΣΑΠΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2013

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ
ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ
ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II**

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΒΕΖΥΡΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΡΙΣΤΗΣ ΧΑΣΑΠΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2013

*Θερμές ευχαριστίες στους καθηγητές μου για
την καθοδήγηση σε αυτή την προσπάθεια και
ιδιαίτερα στον κο. Χασάπη.*

*Ένα μεγάλο ευχαριστώ στον σύζυγο και στα
παιδιά μου που είναι δίπλα μου σε κάθε βήμα
και απόφαση.*

*Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ – που ίσως δεν
είναι αρκετό – στους γονείς μου, γιατί απλά
είναι αυτοί που είναι*

Περιεχόμενα

Πίνακας Εικόνων	3
Περίληψη	4
Summary	5
Σκοπός.....	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
Κίνδυνος και Διαχείριση Κινδύνου	10
Τραπεζικό Σύστημα	10
Κατηγορίες Κινδύνου.....	14
Διαχείριση Κινδύνου.....	16
Κατηγορίες Λειτουργικού Κινδύνου σύμφωνα με την Βασιλεία II.....	17
Διαχείριση Λειτουργικού Κινδύνου.....	20
Βασιλεία	22
Οι λόγοι επιβολής ρυθμιστικών παρεμβάσεων	22
Βασιλεία I.....	25
Αρχές	26
Σταθμίσεις τραπεζικών απαιτήσεων.....	28
Βασιλεία II	30
Ανάγκη για αλλαγές	30
Εισαγωγικά	31
Ανάλυση	33
Πυλώνας I.....	35
Βασικός Δείκτης	38
Τυποποιημένη Προσέγγιση.....	39
Εξελιγμένη Μέθοδος.....	40
Πυλώνας II.....	41

Πυλώνας III	44
Συμπεράσματα.....	46
Επίλογος.....	50
Βιβλιογραφία	51

Πίνακας Εικόνων

Εικόνα 1: Οι τρεις πυλώνες της Βασιλείας II	34
Εικόνα 2: Κίνδυνοι 1ου Πυλώνα	41
Εικόνα 3: Σχηματική αναπαράσταση της Βασιλείας II	45

Διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων με την εφαρμογή της Βασιλείας II

Περίληψη

Η παρούσα εργασία στοχεύει στην αναλυτική αποτύπωση του ρόλου, της θέσπισης και της επίδρασης των κανονιστικών πλαισίων που αποσκοπούν στην αποτελεσματική εποπτεία και σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος. Δίνεται μια έμφαση στην παρουσίαση του Λειτουργικού Κινδύνου και στους τρόπους υπολογισμού του μέσα στο πλαίσιο της Βασιλείας II.

Η δομή της εργασίας έχει ως εξής:

Στην εισαγωγή γίνεται μια σύντομη αναφορά στο Χρηματοπιστωτικό σύστημα και τους λόγους που οδήγησαν στη δημιουργία του πλαισίου της Βασιλείας που σαν σκοπό έχει την αποδοτική διαχείριση των κινδύνων και τη διασφάλιση της οικονομικής ευρωστίας των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Ακολουθεί μια παρουσίαση του Τραπεζικού συστήματος και των διαφόρων κινδύνων που αντιμετωπίζουν καθώς και του τρόπου διαχείρισης των κινδύνων αυτών.

Στη συνέχεια εξηγούνται οι λόγοι που επέβαλλαν τις ρυθμιστικές παρεμβάσεις στην λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων και παρουσιάζεται το πλαίσιο της Βασιλείας I και των αρχών που το διέπουν. Ακολουθεί η ανάλυση της Βασιλείας II και η ανάγκη για αλλαγή που προέκυψε από την παρουσίαση αδυναμιών που υπήρχαν στο αρχικό πλαίσιο, ενώ εξηγούνται οι πυλώνες και ο τρόπος υπολογισμού του λειτουργικού κινδύνου μέσα από αυτούς.

Ακολουθούν τα συμπεράσματα και τέλος μια σύντομη αναφορά των λόγων που οδήγησαν στην αναθεώρηση της Βασιλείας II και στη δημοσίευση της Βασιλείας III το 2010.

Operational risk management of financial institutions with the implementation of Basel II

Summary

This paper aims at mapping the role, adoption and impact of regulatory frameworks in the effective supervision and stability of the banking system. An emphasis is given on the presentation of Operational Risk and the methods to determine such within the framework of Basel II.

The paper is structured as follows:

The introduction is an overview of the financial system and the reasons that led to the formulation of the Basel framework, which focuses on the efficient management of risk towards ensuring the financial robustness of banks.

A presentation of the banking system follows, along with various risks banks face and ways to manage those.

We then try to explain the causes that imposed regulatory interventions on the operation of banking institutions and present Basel I and its basic governing principles. Basel II is analyzed onwards, starting from the changes that had to be made so as to efficiently address weaknesses of the original framework; this section also examines the three main pillars of Basel II and the related calculation and control methods of Operational Risk.

The last section incorporates conclusions of this paper, along with a brief presentation of the reasons that led to the revision of Basel II and the publication of the Basel III framework in 2010.

Σκοπός

Η παρούσα εργασία έχει σκοπό να παρουσιάσει το σύμφωνο Βασιλεία II που επιβάλλει ένα σύνολο κανόνων για την λειτουργία των τραπεζών. Αφού προσδιορίζεται επιγραμματικά ποιους κινδύνους αντιμετωπίζει ο τραπεζικός τομέας, εξηγείται ποιες ανάγκες προέκυψαν και οδήγησαν αρχικά στο σύμφωνο Βασιλεία I και στην συνέχεια ποιες ανάγκες επέβαλλαν την αναθεώρηση του στο Βασιλεία II. Αφού αναλύεται το τι νέο έφερε στο τέλος αξιολογείται.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο όρος χρηματοπιστωτικό σύστημα περιλαμβάνει τις χρηματοπιστωτικές αγορές και τους θεσμούς. Η ύπαρξη του επιβάλλεται από τις διάφορες ατέλειες στη λειτουργία της οικονομίας. Οι ατέλειες εντοπίζονται στα κόστη πληροφόρησης, συναλλαγών, σύναψης συμφωνιών. Οι χρηματοπιστωτικές αγορές και οι θεσμοί συμβάλουν στην αντιμετώπιση των ατελειών αυτών στοχεύοντας στον περιορισμό του κόστους πληροφόρησης και του κόστους για σύναψης συναλλαγών. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα επιτελεί πέντε βασικές λειτουργίες:

- Προώθηση, αντιμετώπιση, αποφυγή του κινδύνου,
- Βελτιστοποίηση στην κατανομή των πόρων,
- Παρακολούθηση της διοίκησης των οργανισμών και των επιχειρήσεων,
- Κινητοποίηση των αποταμιεύσεων,
- Αναβάθμιση της ανταλλαγής αγαθών και υπηρεσιών (1).

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι ένας τομέας της οικονομίας που υπόκειται, σε παγκόσμια κλίμακα, σε ρυθμιστικές παρεμβάσεις. Αυτό συμβαίνει διότι η κατάρρευση του σε κρατικό ή διεθνές επίπεδο μπορεί να επιφέρει γενικευμένες συνέπειες στο σύνολο σχεδόν της ανθρώπινης δραστηριότητας. Ο κίνδυνος είναι υπαρκτός και επικείμενος και απορρέει από την εύθραυστη φύση του. Σε κάθε περίπτωση διαφέρει το βάθος και η προέλευση της παρέμβασης, η οποία μπορεί να προέρχεται από το Κράτος ή να είναι προϊόν ρύθμισης εκ μέρους των ίδιων στοιχείων του συστήματος που βασίζεται στους νόμους της ελεύθερης αγοράς.

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία ιδρύθηκε το 1974 με τη συμμετοχή 13 χωρών (Βέλγιο, Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ), σε μια περίοδο που το διεθνές νομισματικό σύστημα πέρασε από το καθεστώς των σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών στο καθεστώς της ελεύθερης διακύμανσης των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Πήρε το όνομα της από την ομώνυμη Ελβετική πόλη, όπου συνεδριάζει υπό την αιγίδα της Διεθνούς Τράπεζας Διακανονισμών¹ (Bank for International Settlements - BIS). Σκοπός της

---

¹ Η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (ΤΔΔ) είναι ένας διεθνής οργανισμός αποτελούμενος από κεντρικές τράπεζες, που "υποβοηθά τη διεθνή νομισματική και χρηματοοικονομική συνεργασία και δρα ως μια τράπεζα για τις κεντρικές τράπεζες. Δεν βρίσκεται υπό τον έλεγχο καμίας εθνικής κυβέρνησης. Η ΤΔΔ λειτουργεί μέσα από υποεπιτροπές και γραμματείες, αλλά και μέσω του ετήσιου

είναι η εκπόνηση βελτιωτικών ρυθμιστικών κανόνων για την μεταρρύθμιση και την προσαρμογή του εποπτικού πλαισίου του παγκοσμίου χρηματοοικονομικού συστήματος υπό το πρίσμα του τρέχοντος οικονομικού περιβάλλοντος. Έτσι η στρατηγική της είναι να διασφαλίσει τη σταθερότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος και να συμβάλει στη διαμόρφωση ισοδύναμων όρων ανταγωνισμού, κυρίως σε διεθνές επίπεδο, μεταξύ των διεθνώς δραστηριοποιούμενων τραπεζών και μεταξύ των τραπεζών και των εταιρειών παροχής επενδυτικών υπηρεσιών. Η Επιτροπή διατυπώνει ευρέα εποπτικά πρότυπα και κατευθύνσεις και προτείνει βέλτιστες πρακτικές, με την προσδοκία ότι οι επιμέρους εποπτικές αρχές θα λάβουν μέτρα για την εφαρμογή τους μέσω θεσμικών ή άλλων προσαρμογών, οι οποίες ενδείκνυνται για τα εθνικά τους συστήματα. Η Επιτροπή δεν έχει τη μορφή υπερεθνικής εποπτικής αρχής και τα συμπεράσματά της δεν έχουν, ούτε υπήρχε ποτέ η πρόθεση να έχουν, δεσμευτική νομική ισχύ (2). Σήμερα το έργο της επιτροπής συντονίζεται από το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας² (Financial Stability Board – FSB) της ομάδας των είκοσι πλουσιότερων κρατών (G-20)³.

Ο ρόλος της Επιτροπής της Βασιλείας σήμερα κρίνεται επίκαιρος λόγω της γενικευμένης οικονομικής κρίσης όπου η αποδοτική διαχείριση των κινδύνων θεωρείται επιτακτική. Η κάθε είδους εποπτεία στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι η εδραίωση της εμπιστοσύνης. Έτσι η προσπάθεια επικεντρώνεται στη διασφάλιση της οικονομικής ευρωστίας τους και της ικανότητας τους να αντιμετωπίζουν τις επιπτώσεις από την κατάσταση του περιβάλλοντος. Εκεί αποσκοπούν και οι επιταγές της επιτροπής.

Γενικού Συμβουλίου όλων των μελών της. Επίσης, παρέχει τραπεζικές υπηρεσίες, μόνο όμως στις κεντρικές τράπεζες ή σε άλλους διεθνείς οργανισμούς. Εδρεύει στη Βασιλεία της Ελβετίας και δημιουργήθηκε με τις Συμφωνίες της Χάγης του 1930 (5).

² Το FSB έχει συσταθεί για να συντονίζει σε διεθνές επίπεδο το έργο των εθνικών οικονομικών αρχών και των διεθνών οργανισμών καθορισμού προτύπων και να αναπτύξει και να προωθήσει την εφαρμογή αποτελεσματικών ρυθμιστικών, εποπτικών και άλλων οικονομικών πολιτικών. Συγκεντρώνει τις εθνικές αρχές που είναι υπεύθυνες για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα σε σημαντικά διεθνή χρηματοοικονομικά κέντρα, διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, οι τομεακές διεθνείς ενώσεις των ρυθμιστικών και εποπτικών αρχών, καθώς και εμπειρογνώμονες των επιτροπών της κεντρικής τράπεζας (3).

³ Πρόκειται για ένα άτυπο φόρουμ που προωθεί τον ανοικτό και εποικοδομητικό διάλογο μεταξύ βιομηχανικών χωρών και χωρών αναδυόμενης αγοράς για σημαντικά θέματα που σχετίζονται με την παγκόσμια οικονομική σταθερότητα. Η G20 δημιουργήθηκε ως απάντηση τόσο στις οικονομικές κρίσεις του τέλους της δεκαετίας του '90 όσο και στη διαπίστωση ότι οι κυριότερες αναδυόμενες αγορές δεν συμμετείχαν ικανοποιητικά στις παγκόσμιες οικονομικές συζητήσεις και στα φόρουμ διακυβέρνησης. (4)

Στην παρούσα εργασία θα επιχειρηθεί μία σύντομη αναδρομή του έργου της Επιτροπής της Βασιλείας και θα δοθεί έμφαση στον τρόπο με τον οποίο διαχειρίζεται τον λειτουργικό κίνδυνο η εφαρμογή της Βασιλείας II.

Κίνδυνος και Διαχείριση Κινδύνου

Τραπεζικό Σύστημα

Σήμερα οι τράπεζες, οι κυριότεροι εκφραστές του χρηματοπιστωτικού συστήματος, ανταλλάσσουν και εκδίδουν τραπεζογραμμάτια και παράλληλα συλλέγουν και διανέμουν τις χρηματοοικονομικές πληροφορίες στην αγορά. Εκτός από τις τράπεζες, στον χρηματοοικονομικό τομέα κινούνται και άλλου είδους οργανισμοί όπως στεγαστικά ταμειυτήρια, επενδυτικές εταιρίες και επιχειρήσεις, ασφαλιστικοί οργανισμοί κα. Οι βασικές λειτουργίες που εκτελούν οι οργανισμοί αυτοί (στο εξής θα αναφερόμαστε στις τράπεζες σαν ισχυρότερους και χαρακτηριστικότερους εκπροσώπους των χρηματοοικονομικών οργανισμών) διακρίνονται σε:

- Πιστωτική δραστηριότητα: Δανειοδότηση και επένδυση χρημάτων.
- Πληρωμές: Εκτελούν τις πληρωμές των πελατών τους ώστε να τους διευκολύνουν στην πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες.
- Διαχείριση ταμειακών διαθεσίμων και κινδύνων: Αφορά την αποδοτική διαχείριση και εξασφάλιση των κεφαλαίων και των περιουσιακών στοιχείων των πελατών (υλικών, άυλων, κινητών, ακίνητων κτλ).

Οι λειτουργίες αυτές συμπληρώνονται από σύγχρονες τάσεις του κλάδου για επέκταση και εκσυγχρονισμό των δραστηριοτήτων τους. Έτσι σήμερα παρατηρείται:

- Διαφοροποίηση των τραπεζικών προϊόντων από τράπεζα σε τράπεζα.
- Ταχεία διάδοση καινοτόμων προϊόντων σε παγκόσμια κλίμακα.
- Περιορισμό των κυβερνητικών παρεμβάσεων στη λειτουργία τους.
- Διαρκώς αυξανόμενος ανταγωνισμός.
- Τάσεις συγχώνευσης σε μεγαλύτερους και πιο στιβαρούς οργανισμούς.
- Η στο μεγαλύτερο εφικτό βαθμό ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών στη λειτουργία τους.

Οι τράπεζες, διεθνώς, λόγω της φύσης της λειτουργίας τους, υπόκεινται σε περισσότερους ελέγχους και περιορισμούς σε σχέση με άλλους κερδοσκοπικούς οργανισμούς. Ωστόσο η – με μέτρο - χαλάρωση τους δίνει τη δυνατότητα για την αναδιαμόρφωση τους μέσα από την ενθάρρυνση του μεταξύ τους ανταγωνισμού. Βασικό ρόλο στο συντονισμό της λειτουργίας των τραπεζών σε κάθε κράτος, διαδραματίζει η κεντρική του τράπεζα η οποία εποπτεύει και επιτηρεί την υποβολή των όρων και των κανόνων που διέπουν την λειτουργία τους και τη «συμπεριφορά» τους, κάνει καίριες επεμβάσεις στην ανοικτή αγορά ενώ σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί ακόμα και να ενισχύσει τη ρευστότητα τους. Ο γνώμονας στις παρεμβάσεις της είναι η ενίσχυση της κερδοφορίας των τραπεζών και η αναβάθμιση της εξυπηρέτησης των πελατών τους.

Ο στρατηγικός στόχος των τραπεζικών ιδρυμάτων είναι σταθερά η μείωση του κόστους παραγωγής και διάθεσης τραπεζικών προϊόντων και η όσο το δυνατό ισχυρότερη παρουσία στις χρηματοοικονομικές αγορές. Αυτό επιτυγχάνεται με τη συνεχή βελτίωση των οικονομιών κλίμακας (παραγωγή μεμονωμένων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών) και φάσματος (παραγωγή περισσότερων της μίας χρηματοοικονομικών υπηρεσιών). Οι στόχοι αυτοί πρέπει να επιτευχθούν σε ένα περιβάλλον που σε αρκετές περιπτώσεις επιβάλλει αλλαγές στη δομή τους, τις λειτουργίες τους αλλά και στις διαδικασίες παραγωγής και διάθεσης των προϊόντων τους. Τον κίνδυνο από τις μεταβολές αυτές τείνουν να τους αντιμετωπίζουν με την αύξηση της διείσδυσης τους σε αγορές και την επέκτασή τους σε νέες με ελκυστικά προϊόντα. Η ελκυστικότητα των προϊόντων τους και η – κατά συνέπεια – ισχυροποίηση τους – οδηγεί στην προσέλκυση κρατικών φορέων, γεγονός, που ισχυροποιεί τόσο την επενδυτική τους ικανότητα όσο και την αναβάθμιση του ρόλου τους στο περιβάλλον που είναι ενταγμένοι. Τα τελευταία χρόνια, αρκετά τραπεζικά ιδρύματα προσπαθούν να αυξήσουν την κερδοφορία τους μέσω επιβάρυνσης των πελατών τους και των μετόχων τους τη στιγμή που χρηματοοικονομικές εταιρείες διεκδικούν όλο και μεγαλύτερο μέρος από την χρηματοοικονομική αγορά.

Η οικονομική αστάθεια που παρατηρείται τα τελευταία τριάντα περίπου χρόνια, σε παγκόσμια κλίμακα, επηρέασε τη δομή των τραπεζικών ιδρυμάτων, την επιρροή τους στο γενικότερο οικονομικό τοπίο αλλά και την φύση των παρεχομένων προϊόντων τους. Το χρονικό αυτό διάστημα χαρακτηρίστηκε κυρίως από αστάθεια σαν αποτέλεσμα δύο έντονων πετρελαϊκών κρίσεων αλλά και την υπερδιόγκωση του εγχωρίου και του διεθνούς χρέους σε ένα αρκετά μεγάλο σύνολο χωρών. Δημιουργήθηκαν έτσι ασφυκτικές πιέσεις στο διεθνές πιστωτικό σύστημα. Παράλληλα εντάθηκε η αβεβαιότητα των επιχειρήσεων, των επενδυτών

και των αποταμιευτών, γεγονός που τους έστρεψε στη ρευστοποίηση των κεφαλαίων τους. Σαν επακόλουθο, τα επιτόκια στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές έγιναν ευμετάβλητα. Οι τράπεζες αντιμετώπισαν τη δυσχερή αυτή κατάσταση με μετακύληση του κινδύνου προς τους καταθέτες και τους δανειολήπτες λαμβάνοντας επώδυνα για αυτούς μέτρα. Έπαψαν λοιπόν να συνδέονται οι εισροές χρηματοοικονομικών πόρων των δανειοληπτών με την εξυπηρέτηση των δανείων και κατά συνέπεια εκτοξεύτηκε ο πιστωτικός κίνδυνος. Ένα ακόμα χαρακτηριστικό της περιόδου αυτής που επηρέασε τις εισροές στο τραπεζικό σύστημα είναι η στροφή των επενδύσεων των νοικοκυριών σε περισσότερο επικίνδυνες επενδύσεις (αλλά με μεγαλύτερη απόδοση). Ταυτόχρονα η χρήση των νέων τεχνολογιών στη λειτουργία και τις υπηρεσίες των τραπεζικών ιδρυμάτων, μείωσε δραστικά το κόστος της λειτουργίας τους και την αποδοτικότητα των προϊόντων τους ενώ ενίσχυσε και τον μεταξύ τους ανταγωνισμό. Η επιχειρούμενη παγκοσμιοποίηση είχε αρνητικές επιπτώσεις, στο χρηματοοικονομικό τομέα, στην περίοδο αυτή, αφού η οικονομική κρίση διαδόθηκε ταχύτατα και ευρύτατα, κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Την ίδια περίοδο μειώθηκαν (σε πολλές περιπτώσεις εξαλείφθηκαν) οι διοικητικοί περιορισμοί στη λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων ενώ έπαψαν να υπόκεινται υπό την προστατευτική σκέπη των κρατών. Οι αλλαγές αυτές οδήγησαν στην ένταση του μεταξύ τους ανταγωνισμού και τη συνεχή αναβάθμιση των διατιθεμένων προϊόντων τους. Για παράδειγμα, η Επιτροπή Lamfalussy⁴ πρότεινε τη σύσταση του δευτεροβάθμιου οργάνου των Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης (CESR)⁵ και την υιοθέτηση τεσσάρων επιπέδων

---

⁴ Η διαδικασία Lamfalussy έχει ως στόχο να απλουστεύσει και να επιταχύνει την κοινοτική νομοθετική διαδικασία στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στο πλαίσιο ενός σχεδίου τεσσάρων επιπέδων. Η διαδικασία προβλέπει ότι τα θεσμικά όργανα της ΕΕ υπό την Επιτροπή ασχολούνται πλέον μόνο με τον ορισμό του πολιτικού πλαισίου της νομοθεσίας. Η επεξεργασία των τεχνικών και αναλυτικών εκτελεστικών διατάξεων γίνεται, αντίθετα, από την Επιτροπή με την υποστήριξη τεσσάρων τεχνικών επιτροπών (8).

⁵ Η CESR (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών Κεφαλαιαγοράς) ιδρύθηκε ως η ανεξάρτητη Επιτροπή σύμφωνα με τους όρους της Απόφασης της 6ης Ιουνίου 2001 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2001/1501/EC) και ο ρόλος της είναι η βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών Κεφαλαιαγοράς, η δράση της ως συμβουλευτική ομάδα με σκοπό την επιβοήθηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ιδιαίτερα στην προετοιμασία σχεδίων μέτρων υλοποίησης που αφορούν στον τομέα των κινητών αξιών, και η εργασία της για τη διασφάλιση της συνεπέστερης και έγκαιρης εφαρμογής της κοινοτικής νομοθεσίας στα κράτη-μέλη. Κάθε κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκπροσωπείται με ένα μέλος στην CESR. Τα μέλη ορίζονται από τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και είναι οι επικεφαλές των εθνικών δημόσιων αρχών που είναι οι αρμόδιες για την εποπτεία της αγοράς κινητών αξιών. Πρόεδρος της CESR είναι ένας εκ των μελών της, που εκλέγεται για δύο έτη και επικουρείται στο έργο του από αντιπρόεδρο. Ο Πρόεδρος της CESR υποβάλλει αναφορές, όποτε του ζητηθεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η CESR υποβάλλει την ετήσια έκθεση πεπραγμένων της στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο. Η CESR συνεδριάζει τουλάχιστον τέσσερις φορές ετησίως και συγκροτεί ομάδες

διαδοχικής αναδιάρθρωσης και σύγκλισης των κοινοτικών κεφαλαιαγορών, με στόχο την ένταση του ανταγωνισμού μεταξύ των κεφαλαιαγορών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και τη βελτίωση της θέσης της έναντι των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής. Οι αλλαγές που υιοθετήθηκαν ήταν διαφορετικές από χώρα σε χώρα αλλά σε κάθε περίπτωση, ο περιορισμός τους κόστισε στον ανταγωνισμό τους με άλλους είδους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς. Έτσι αναγκάστηκαν να επεκτείνουν τις δραστηριότητες τους σε άλλους τομείς μέσω θυγατρικών τους εταιρειών. Η απελευθέρωση των οποίων επίσης ενίσχυσε την εισροή κεφαλαίων, μειώνοντας έτσι το κόστος δανεισμού και αυξάνοντας την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Επιπροσθέτως με τη διαδικασία της τιτλοποίησης των στοιχείων του ενεργητικού τους μπορούσαν να υπερκαλύψουν τις χρηματοδοτικές ανάγκες των επιχειρήσεων απευθείας από τις κεφαλαιαγορές, με αποτέλεσμα την απεξάρτησή τους από τον τραπεζικό δανεισμό. Όσον αφορά τις κερδοσκοπικές επιχειρήσεις έχουν πλέον πρόσβαση σε οικονομικές πληροφορίες από τις αγορές, μέσω των εταιρειών προσδιορισμού πιστοληπτικής αξιολόγησης (rating) και έτσι οι τράπεζες έχασαν ένα βασικό πλεονέκτημα. Οι τράπεζες διατήρησαν στις παρεχόμενες από αυτές υπηρεσίες τις καταθέσεις, τη δάνειοδότηση και τις πληρωμές.

Ενταγμένες πλέον οι τράπεζες στη διεθνή τραπεζική κατάφεραν να αναπτύξουν τις διεθνείς τους επιχειρήσεις, να συνάψουν επιχειρηματικές σχέσεις με διάφορους άλλους οργανισμούς με διεθνή δράση αλλά και παράλληλα να διαχειρίζονται με μεγαλύτερη επιτυχία την σχέση ενεργητικού – παθητικού. Η διατραπεζική αγορά λειτουργεί ως το μέσο για την αποτελεσματική κατανομή των διεθνών κεφαλαίων ανάμεσα τους καταθέτες και τους δανειζόμενους. Για να μπορούν να έχουν ενεργή συμμετοχή οι τράπεζες στην αναπτυξιακή χρηματοδότηση, ο μόνος τρόπος είναι η διεθνής τραπεζική δραστηριότητα. Τα διάφορα μεγάλα επενδυτικά προγράμματα απαιτούν μεγάλα κεφάλαια για να ολοκληρωθούν και για την ολοκλήρωσή τους είναι απαραίτητη προϋπόθεση η ύπαρξη μακροχρόνιας διεθνούς χρηματοδότησης. Επίσης, οι τράπεζες διαθέτουν το συγκριτικό πλεονέκτημα της παρακολούθησης του πιστωτικού κινδύνου ενώ παράλληλα με διάφορες τεχνικές, όπως αυτή της ανακύκλωσης είναι ικανές να αναλάβουν μακροχρόνιες δεσμεύσεις διατηρώντας σε έλεγχο τον κίνδυνο από τις διακυμάνσεις των επιτοκίων.

εμπειρογνομόνων ή/και μόνιμες ομάδες εργασίας, εφαρμόζοντας κατάλληλες διαδικασίες διαβούλευσης με τους συμμετέχοντες στην αγορά, τους καταναλωτές και του τελικούς χρήστες. Η ελληνική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς αποτελεί ιδρυτικό μέλος της CESR και συμμετέχει ενεργά σε όλες τις ομάδες εργασίας που έχουν συσταθεί (9).

Κατηγορίες Κινδύνου

Το σύγχρονο χρηματοοικονομικό περιβάλλον προϋποθέτει ότι τα τραπεζικά ιδρύματα έχουν διττό ρόλο. Από την μία λειτουργούν ως ενδιάμεσοι μεταξύ κεφαλαιούχων που επιθυμούν να επενδύσουν τα κεφαλαία τους και εκείνων που έχουν ανάγκη να προβούν σε δανεισμό προκειμένου να υποστηρίξουν οικονομικά τις δραστηριότητές τους. Ταυτόχρονα καλούνται να έχουν ετοιμότητα να διαχειριστούν αποδοτικά χρηματοοικονομικούς κινδύνους. Με τον όρο κίνδυνο επιχειρείται να περιγραφεί η κατάσταση κατά την οποία οι οντότητες που δραστηριοποιούνται στα πλαίσια της δεν είναι σε θέση να γνωρίζουν τα ακριβή αποτελέσματα μιας απόφασης. Οι κίνδυνοι αυτοί μπορεί να κατηγοριοποιηθούν ως εξής (3) :

- **Κίνδυνος της Αγοράς (Market Risk):** Αποτελεί τον κίνδυνο απώλειας που εκπορεύεται από τις αλλαγές στην αξία των εμπορεύσιμων περιουσιακών στοιχείων. Η μεταβολή στις τιμές μπορεί ενδεικτικά να αφορά την τιμή των τίτλων στους οποίους έχει γίνει η επένδυση, την αυξομείωση των επιτοκίων, τις μεταβολές στις τιμές των εμπορευμάτων. Ο κίνδυνος αγοράς αποτελεί μια από τις πιο συχνές μορφές επενδυτικού κινδύνου. Παραδείγματα προέλευσης τέτοιων κινδύνων είναι:
  - Ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος ή ο κίνδυνος αλλαγής των τιμών των μετοχών.
  - Ο κίνδυνος επιτοκίου ή ο κίνδυνος αλλαγής των επιτοκίων.
  - Ο νομισματικός κίνδυνος ή ο κίνδυνος, της αλλαγής των συναλλαγματικών ισοτιμιών.
  - Ο κίνδυνος εμπορευμάτων, δηλαδή ο κίνδυνος της αλλαγής των τιμών των εμπορευμάτων (όπως πετρέλαιο, μέταλλα).

Οι επενδυτές σε χρηματοοικονομικά μέσα, διατρέχουν τον κίνδυνο να απολέσουν μέρος ή το σύνολο του κεφαλαίου τους, σε περίπτωση αρνητικής μεταβολής των τιμών.

- **Πιστωτικός Κίνδυνος (Credit Risk ή Default Risk):** Αναφέρεται στην χρηματοοικονομική απώλεια που προκύπτει όταν μία επιχείρηση με την οποία συνεργάζεται μία τράπεζα αθετεί ή όταν είναι πολύ πιθανό να αθετήσει τις υποσχέσεις της. Ο πιστωτικός κίνδυνος ενυπάρχει στις συναλλαγές που εμπεριέχουν μελλοντικές πληρωμές. Η αθέτηση μιας συμφωνίας υπό την

άρνηση πληρωμής επηρεάζει δυσμενώς τις ταμειακές ροές μιας επένδυσης (cash-flows) αλλά και συνήθως υποχρεώνει την μερική διαγραφή στοιχείων του ενεργητικού (assets) και συνεπώς την μείωση της λογιστικής αξίας μιας επένδυσης (book value). Ο κίνδυνος αυτός είναι δυνατόν να προεκτιμηθεί και να περιοριστεί μέσω της πιστοληπτικής αξιολόγησης των συναλλασσομένων.

- **Επιχειρησιακός - Λειτουργικός Κίνδυνος (Business Risk):** Είναι ο κίνδυνος των αναποτελεσματικών λειτουργιών μιας τράπεζας, με επακόλουθο τη μείωση της ροής των εσόδων ή πιο συγκεκριμένα, ο κίνδυνος εμφάνισης ζημιών από απάτη ή από έκτακτα έξοδα, όπως για παράδειγμα έξοδα για δικαστικό αγώνα, από πολυπλοκότητα εργασιών, από τεχνολογικές δυσλειτουργίες, από μεθόδους ασφαλείας, από λάθη προσωπικού και από άλλες πιο εξειδικευμένες αιτίες. Ο λειτουργικός κίνδυνος αναφέρεται στις απώλειες που μπορεί να προκύψουν, λόγω της ανεπάρκειας των συστημάτων και των εσωτερικών ελέγχων, των ανθρώπινων σφαλμάτων, αποτυχιών της διοίκησης και ενδεχόμενων δυσχερειών, μεταξύ των βασικών παραγόντων της εταιρικής διοίκησης, δηλαδή των μετόχων, των διευθυντικών στελεχών ή των εκπροσώπων των εργαζομένων. Δηλαδή είναι η πιθανότητα μεταβολής στα κέρδη ή στα ίδια κεφάλαια της τράπεζας, λόγω προβλημάτων στη λειτουργία ή και στην παροχή υπηρεσιών. Ένα σημαντικό είδος λειτουργικού κινδύνου αφορά τον τεχνολογικό κίνδυνο, δηλαδή τον κίνδυνο βλάβης ή ανεπάρκειας των συστημάτων τεχνολογίας πληροφορικής. Αυτό σημαίνει, ότι υπάρχει ανάγκη προστασίας των συστημάτων από ενδογενείς δυσχέρειες ή εξωτερικές παρεμβάσεις. Οι λειτουργικοί κίνδυνοι σχετίζονται με την κακή λειτουργία των πληροφοριακών συστημάτων, των συστημάτων reporting, και των εσωτερικών κανόνων παρακολούθησης της διαχείρισης κινδύνου. Άλλες όψεις του λειτουργικού κινδύνου περιλαμβάνουν γεγονότα όπως πυρκαγιές, σεισμούς ή άλλες φυσικές καταστροφές. Οι λειτουργικοί κίνδυνοι μπορεί να ταξινομηθούν από αμελητέοι (για παράδειγμα, ο κίνδυνος βλάβης των φωτοτυπικών μηχανών) μέχρι ουσιαστικοί και σημαντικοί (για παράδειγμα ,κίνδυνος πτώχευσης, εξαιτίας του αναποτελεσματικού ελέγχου). Έτσι λοιπόν οι λειτουργικοί κίνδυνοι μπορούν να εμφανιστούν:
  - Είτε, σε τεχνικό επίπεδο (technical risk)
  - Είτε, στο επίπεδο οργανωτικής δομής της παρακολούθησης των κινδύνων.

- **Κίνδυνος Υπόληψης:** είναι ο κίνδυνος χρηματοοικονομικών απωλειών που προκύπτουν από την απώλεια κύκλου εργασιών λόγω μείωσης της υπόληψης του οργανισμού.
- **Κίνδυνος ρευστότητας:** Πρόκειται για τον κίνδυνο αδυναμίας ρευστοποίησης στοιχείων του ενεργητικού της επένδυσης έγκαιρα και σε εύλογη τιμή με αποτέλεσμα να επέρχονται απώλειες για τον επενδυτή λόγω των διακυμάνσεων των τιμών κατά το χρόνο που μεσολαβεί από τη λήψη της εντολής του έως την εκτέλεσή της. Η έλλειψη ρευστότητας μιας οικονομικής οντότητας μπορεί να προκαλέσει ως αποτέλεσμα την αθέτηση κάποιων συμφωνιών πληρωμής. Όταν οι ρήτρες αθέτησης είναι πολύ αυστηρές, η έλλειψη ρευστότητας μπορεί να οδηγήσει μια οικονομική οντότητα ακόμα και στην καταστροφή.

Διαχείριση Κινδύνου

Η θεωρία κινδύνου αποτελεί τον κλάδο της επιστήμης που αντικείμενο του είναι η μελέτη των επιπτώσεων των αποτελεσμάτων της διαδικασίας της λήψης αποφάσεων. Βασικό ζητούμενο είναι η ποσοτικοποίηση του κινδύνου, η αντικειμενική εκτίμηση του με μαθηματικούς όρους, η μοντελοποίηση του και η ανάπτυξη μηχανισμών ελαχιστοποίησης του. Μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι ένας κλάδος της θεωρίας των πιθανοτήτων που αναφέρεται στην λήψη αποφάσεων υπό το πρίσμα της πιθανολογικής αβεβαιότητας.

Η διαχείριση των κινδύνων σαν ανάγκη εμφανίστηκε τις τελευταίες δεκαετίες σαν αποτέλεσμα του συνεχούς μεταβαλλόμενου παγκοσμίου οικονομικού περιβάλλοντος και την επέμβαση των εθνικών εποπτικών οργανισμών για την οικονομική «υγεία». Η Διαχείριση Κινδύνου έχει σχέση τόσο με τις θετικές όσο και με τις αρνητικές πλευρές του κινδύνου. Αποτελεί βασικό παράγοντα του στρατηγικού σχεδιασμού των οργανισμών και οι αντικειμενικοί σκοποί της είναι η βελτίωση της χρηματοοικονομικής κατάστασης ενός οργανισμού και η εξασφάλιση ότι δεν θα υποστεί υπερβολική οικονομική ζημιά προσφέροντας την μέγιστη δυνατή αξία σε κάθε οικονομικής φύσεως δραστηριότητα του οργανισμού. Αποτελείται γενικά από πέντε στάδια:

- Τον προσδιορισμό των κινδύνων στους οποίους εκτίθεται ο οργανισμός: Η αναγνώριση κινδύνου σκοπό έχει την ταυτοποίηση της έκθεσης του οργανισμού στην αβεβαιότητα και προϋποθέτει άριστη γνώση των δομών του οργανισμού, του οικονομικού, νομικού, κοινωνικού, πολιτικού και

πολιτισμικού περιβάλλοντος που δραστηριοποιείται. Επίσης απαιτείται συνειδητοποίηση των στόχων και των προδιαγραφών που προϋποθέτει η επίτευξη τους καθώς επίσης και οι απειλές που εγείρονται κατά τη διαδικασία προσέγγισης τους. Με δεδομένη τη γνώση αυτή είναι εφικτή η πρόβλεψη των καταστάσεων αυτών που μπορεί να φέρει τον οργανισμό σε δυσχερή θέση όσον αφορά την επίτευξη των στόχων του και να οδηγήσει την αποδοτικότητα των δραστηριοτήτων του σε αρνητικό πρόσημο.

- Την περιγραφή των κινδύνων: Η περιγραφή του κινδύνου συνίσταται στην απεικόνιση των αναγνωρισμένων κινδύνων σε μία προκαθορισμένη, δομημένη μορφή καθώς είναι ικανή να διασφαλίσει μία αποδοτική διαδικασία αναγνώρισης, περιγραφής και αποτίμησης κινδύνου.
- Την μέτρηση των κινδύνων αυτών: Η εκτίμηση κινδύνου μπορεί να είναι ποσοτική ή ποιοτική όσον αφορά την πιθανότητα εμφάνισης και τις συνέπειες τους. Τα κριτήρια κινδύνου μπορεί να περιλαμβάνουν σχετικά κόστη και οφέλη, νομικές απαιτήσεις, κοινωνικο-οικονομικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες, ανησυχίες των εχόντων έννομο ενδιαφέρον (stakeholders), κλπ. Η αξιολόγηση κινδύνου επομένως, χρησιμοποιείται για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την σημαντικότητα των κινδύνων στον οργανισμό και για το κατά πόσον ο κάθε συγκεκριμένος κίνδυνος θα έπρεπε να γίνει αποδεκτός ή να αντιμετωπισθεί.
- Τον έλεγχο και περιορισμό του κινδύνου: Είναι η διαδικασία της επιλογής και εφαρμογής μέτρων για την τροποποίηση του κινδύνου ώστε να μειωθούν οι συνέπειες του όσο το δυνατόν στο ελάχιστο.
- Την ερμηνεία και μεταβίβαση της αποκτηθείσας γνώσης και εμπειρίας σχετικά με τους κινδύνους αυτούς.

Κατηγορίες Λειτουργικού Κινδύνου σύμφωνα με την Βασιλεία II.

Οι κατηγορίες και υποκατηγορίες Λειτουργικού Κινδύνου σύμφωνα με την επιτροπή της Βασιλείας II, είναι οι παρακάτω:

- **Εσωτερική Απάτη:** Ζημιές από πράξεις που διαπράττονται με πρόθεση καταδιόλευσης, υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων ή καταστρατήγησης

κανονιστικών ή νομοθετικών διατάξεων ή πολιτικών του Πιστωτικού Ιδρύματος στις οποίες εμπλέκεται τουλάχιστον ένα μέλος του Οργανισμού. Εξαιρούνται οι περιπτώσεις που σχετίζονται με πρακτικές αντίθετες με τους κανόνες περί πολιτιστικής πολυμορφίας/διακριτικής μεταχείρισης:

- Μη εξουσιοδοτημένη χρηματιστηριακή ενέργεια: Μη εξουσιοδοτημένη τοποθέτηση σε ευαίσθητες χρηματιστηριακές θέσεις, περιλαμβάνεται η εκτέλεση μέσα από μη εξουσιοδοτημένους τύπους συναλλαγών ή προϊόντων και συνοδεύεται από:
  - Εσκεμμένη απόκρυψη των συναλλαγών που διαπράχθηκαν.
  - Μη εγκεκριμένη συναλλαγή
  - Σκόπιμη ανάληψη μη εγκεκριμένων αρμοδιοτήτων.
- Εσωτερική κλοπή και απάτη: όλοι οι τύποι διενέργειας εσωτερικής κλοπής ή υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων όπως:
  - Κατάχρηση, κλοπή, ληστεία, πλαστογραφία
  - Πλαστοπροσωπεία, δωροληψία, εκβιασμός
  - Ακάλυπτες επιταγές, απάτη στην έγκριση των πιστώσεων
  - Σκόπιμη καταστροφή περιουσιακών στοιχείων, σκόπιμη φοροδιαφυγή
  - Απάτη στη διαδικασία ανάληψης από λογαριασμούς καταθέσεων χρήση εσωτερικών πληροφοριών για συναλλαγές που δεν είναι για λογαριασμό του πελάτη
  - Λαθραίες εισαγωγές, λανθασμένα τιμολόγια εισαγωγών-εξαγωγών
  - Κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας (Software)

Περιλαμβάνει γεγονότα στα οποία υπάρχει συνέργεια με ή χωρίς εξαναγκασμό από άτομο εκτός του Πιστωτικού Ιδρύματος. Το κύριο χαρακτηριστικό είναι ότι πρέπει να υπάρχει ανάμειξη τουλάχιστον ενός υπαλλήλου ο οποίος να έχει χρηματικό όφελος από τη συμμετοχή του στην απάτη.

- **Εξωτερική απάτη:** Ζημιές από πράξεις που διαπράττονται από τρίτο με πρόθεση καταδιόλευσης, υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων ή καταστρατήγησης της νομοθεσίας.

- Εξωτερική απάτη και κλοπή: όλοι οι τύποι διενέργειας εξωτερικής κλοπής. Δεν περιλαμβάνει γεγονότα στα οποία υπάρχει συμμετοχή υπαλλήλου του Πιστωτικού Ιδρύματος.
- Ασφάλεια Συστημάτων: εξωτερική μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση, κατάχρηση ή αποδιοργάνωση των συστημάτων, της δομής ή των δεδομένων. Περιλαμβάνει:
  - Τις απόπειρες επιθέσεων στα ηλεκτρονικά συστήματα του Πιστωτικού Ιδρύματος,
  - Την κλοπή και απώλεια πληροφοριών.

Η κύρια άμυνα του Πιστωτικού Ιδρύματος θεωρείται ότι είναι το Τμήμα Πληροφορικής (IT).

- **Πρακτικές σε θέματα απασχόλησης και ασφάλειας στον εργασιακό χώρο:**
  - Εργασιακές σχέσεις: απεργίες και όλοι οι τύποι ενεργειών των εργαζομένων ή των αντιπροσώπων, που εμπεριέχουν την εσκεμμένη μείωση της απόδοσης της εργασίας των εργαζομένων καθώς και την αποδιοργάνωση του χώρου εργασίας.
  - Ασφάλεια στο χώρο εργασίας: κίνδυνος ζημιών από:
    - Ατυχήματα προσωπικού ή τρίτων μέσα στο χώρο εργασίας,
    - Μη συμμόρφωση με τους κανονισμούς και τη νομοθεσία που σχετίζονται με την υγιεινή και την ασφάλεια των εργαζομένων, των αντιπροσώπων και τρίτων ατόμων στο χώρο εργασίας.
    - Αποζημιώσεις προσωπικού.
- **Πολυμορφία και διακριτική μεταχείριση:** Περιλαμβάνει όλες τις πράξεις διακριτικής μεταχείρισης ή διακρίσεων κατά παράβαση της σχετικής νομοθεσίας ή των εσωτερικών κανόνων του Πιστωτικού Ιδρύματος όπως σεξουαλική παρενόχληση, διάκριση λόγω φύλου ή φυλής, αδυναμία εφαρμογής ίσων ευκαιριών.
- **Πελάτες Προϊόντα κα επιχειρηματικές πρακτικές:** ζημία από ακούσια ή εξ αμελείας παράληψη εκπλήρωσης επαγγελματικής υποχρέωσης έναντι πελάτη (περιλαμβανομένων των υποχρεώσεων απαιτήσεων απορρήτου ή εντιμότητας) ή από τη φύση ή από τα χαρακτηριστικά του προϊόντος.

- **Ζημιά σε πάγια περιουσιακά στοιχεία:** Ζημιά από απώλεια ή καταστροφή πάγιων περιουσιακών στοιχείων λόγω φυσικών καταστροφών ή συναφών γεγονότων.
- **Διακοπή εργασιών και δυσλειτουργία συστημάτων:** ο αντίκτυπος μετριέται με το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την αποκατάσταση του προβλήματος λαμβάνοντας υπόψη και τους μηχανισμούς αποκατάστασης των προβλημάτων που είναι εγκατεστημένοι στο Πιστωτικό Ίδρυμα.
- **Εκτέλεση παράδοση και διαχείριση διαδικασιών:** Ζημιές που οφείλονται σε ανεπάρκεια στην επεξεργασία των συναλλαγών ή τη διαχείριση των διαδικασιών.

Διαχείριση Λειτουργικού Κινδύνου

Το θέμα του λειτουργικού κινδύνου έχει απήχηση σε επιχειρήσεις κάθε είδους. Αυτό που τον διαφοροποιεί είναι το είδος του οργανισμού που τον αντιμετωπίζει, καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτού. Για παράδειγμα κάθε επιχείρηση αντιμετωπίζει τον κίνδυνο να σταματήσει τη δραστηριότητα λόγω σεισμού, πλημμύρας κ.λπ. ενώ ένα περισσότερο εξειδικευμένο κίνδυνο θα τον αντιμετώπιζε μια τράπεζα.

Η μέτρηση και η μοντελοποίηση του λειτουργικού κινδύνου που σχετίζεται με το χρηματοπιστωτικό τομέα έχει τη βάση του στα τραπεζικά ιδρύματα, καθώς ο λειτουργικός κίνδυνος είναι ένας από τους κινδύνους που συμπεριλαμβάνεται στην Εταιρική Διαχείριση Κινδύνου (ERM).

Πλέον πολλά τραπεζικά ιδρύματα έχουν εντάξει το εντάξει το ERM στη λειτουργία του και έχουν καλύτερη κατανόηση και διαχείριση του. Η υπηρεσία που είναι υπεύθυνη για την Διαχείριση Λειτουργικού Κινδύνου είναι αρμόδια για την:

- Κατάρτιση του πλαισίου πολιτικής για την αναφορά λειτουργικών ζημιών.
- Έγκριση της πολιτικής λειτουργικών ζημιών.
- Κοινοποίηση των απαιτούμενων αλλαγών για την εναρμόνιση με ανανεωμένες ρυθμιστικές, λογιστικές ή άλλες απαιτήσεις κάθε οργανισμού.
- Εξέταση της επάρκειας των προβλέψεων.
- Κατάρτιση ορίων πάνω από τα οποία οι λειτουργικές ζημιές αναφέρονται στην Υπηρεσία Λειτουργικού Κινδύνου.

- Συγκέντρωση, ανάλυση και εξέταση της βάσης δεδομένων λειτουργικών ζημιών και την αναφορά σε εξωτερικές αρχές όπως απαιτείται⁶.

---

⁶ Σημειώνεται ότι η Κεντρική Τράπεζα Κύπρου απαιτεί από τις Τράπεζες να καταγράφουν όλα τα γεγονότα τα οποία έχουν ως αποτέλεσμα πραγματική ζημιά πάνω από το όριο των €1000 και να τα υποβάλλει σε μία συνοπτική αναφορά.

Βασιλεία

Οι λόγοι επιβολής ρυθμιστικών παρεμβάσεων

Οι λόγοι που επιβάλουν τις ρυθμιστικές παρεμβάσεις στην λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων, συνοπτικά, είναι οι εξής:

- i.** Έλεγχος προσφοράς χρήματος / διασφάλιση σταθερότητας τιμών: Προβλέπεται η θέσπιση όρων για την προσφορά χρήματος ώστε να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή αντοχή των οικονομικών δεικτών και τιμών σε περιόδους κρίσεων (κυρίως εν μέσω ενεργειακών ή άλλων κρίσεων).
- ii.** Ικανοποίηση αιτημάτων οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής: Η συμμετοχή των τραπεζών στην κρατική μηχανή αλλά και τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις γίνεται ολοένα αμεσότερη και ευρύτερη. Κατά συνέπεια η συμμορφωσή τους με τις εφαρμοζόμενες αντίστοιχες πολιτικές στο άμεσο, εγγύς αλλά και ευρύτερο οικονομικόκοινωνικό περιβάλλον τους, είναι προϋπόθεση για την ανταπόκριση τους στις ανάγκες των συμμετοχών αυτών.
- iii.** Διασφάλιση ελεύθερου ανταγωνισμού σε εθνικό επίπεδο: Η σταδιακή απελευθέρωση του τραπεζικού κλάδου από τη στενή εποπτεία, δημιούργησε συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού. Ωστόσο λόγω της φύσης τους αλλά και των επιπτώσεων που έχουν οι λειτουργίες τους στην οικονομικόκοινωνική ζωή σε ένα έθνος, χρειάζεται η επιβολή σαφών κανόνων, που να ρυθμίζουν τα όρια του ανταγωνισμού.
- iv.** Απελευθέρωση εμπορίου χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών σε διεθνές επίπεδο: Η ανάπτυξη της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών ανέδειξε το διεθνές εμπόριο των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Έτσι χρειάστηκαν κανόνες για την προσαρμογή των τραπεζικών ιδρυμάτων σε κοινώς αποδεκτά δεδομένα και τη συμμόρφωση σε οικουμενικά πρότυπα συναλλαγών.
- v.** Διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος: Αποτελεί την κυριότερη αιτία παρεμβάσεων. Αποσκοπεί στη ρύθμιση της χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης των τραπεζών, των μετασχηματισμών που πραγματοποιούνται σε αυτές τις διαδικασίες, την αντιμετώπιση των κινδύνων ρευστότητας που αντιμετωπίζουν, καθώς και την μέγιστη δυνατή

απεξάρτηση τους από εξωτερικές επιδράσεις. Η διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος περιλαμβάνει μέτρα και μηχανισμούς, θεσμοθετημένους ή μη, που έχουν ως σκοπό την πρόληψη ή την αποτελεσματική καταστολή μιας τραπεζικής κρίσης και περιλαμβάνει την επιβολή αυστηρών προϋποθέσεων για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας, σύστημα προληπτικής εποπτείας, πολιτική παρεμβάσεων στις δομές και τις λειτουργίες των τραπεζών, εγγύηση των καταθέσεων και πρόβλεψη αναχρηματοδοτικού δανεισμού.

- vi.** Διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των κεφαλαιαγορών: η σταθερότητα των κεφαλαιαγορών μπορεί να διαταραχθεί από την πτώχευση ενός διαμεσολαβούντος χρηματοπιστωτικού φορέα, που παρέχει επενδυτικές υπηρεσίες σε αυτήν. Ετσι παρουσιάζεται η ανάγκη για τη καθιέρωση κανόνων που να διέπουν την ορθή λειτουργία των μηχανισμών διαπραγμάτευσης των συναλλαγών σε μετοχές και ομολογίες καθώς και την αδειοδότηση, όρους λειτουργίας και προληπτική εποπτεία αυτών των διαμεσολαβούντων χρηματοπιστωτικών φορέων. Επιπροσθέτως πρέπει να διασφαλίζεται η βέλτιστη κατανομή των δανειακών κεφαλαίων που αντλούνται στους φορείς αυτούς με την θέσπιση κανόνων που να προσδιορίζουν τις υποχρεώσεις των επιχειρήσεων που επιθυμούν να αντλήσουν δανειακά κεφάλαια από τις αγορές, τη διαφάνεια των συναλλαγών που πραγματοποιούνται κατά τη διαπραγμάτευση μετοχών και ομολόγων. Οι κανόνες αυτοί στοχεύουν στην αποφυγή πρακτικών που οδηγούν σε στρεβλώσεις των όρων λειτουργίας των κεφαλαιαγορών, την προστασία των δικαιωμάτων και συμφερόντων των επενδυτών σε εισηγμένες εταιρείες εν όψει εξαγοράς, την ομοιόμορφη λογιστική απεικόνιση των συναλλαγών των εισηγμένων εταιρειών και τη διασφάλιση των επενδυτών σε περίπτωση προέλευσης μιας επιχείρησης σε κατάσταση αφερεγγυότητας.
- vii.** Διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των συστημάτων πληρωμών: Αφορά στην πρόληψη και την έγκαιρη αντιμετώπιση των κινδύνων στα οποία είναι εκτεθειμένα τα συστήματα πληρωμών, όπως είναι ο νομικός, ο πιστωτικός, ο λειτουργικός και ο κίνδυνος ρευστότητας, με στόχο τη διατήρηση της αξιοπιστίας και της αποτελεσματικότητας τους και, κατ' επέκταση, τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Η επίβλεψη στα μέσα

πληρωμής αποσκοπεί στην ασφάλεια και την αποδοτικότητά τους και προς τούτο επικεντρώνεται στον περιορισμό των κινδύνων, που ενδέχεται να διαταράξουν την εμπιστοσύνη του κοινού σε αυτά και γενικότερα στο νόμισμα. Σήμερα τα συστήματα πληρωμών κατηγοριοποιούνται ως προς τη σημαντικότητά τους και αξιολογούνται έναντι των Θεμελιωδών Αρχών για τα Σημαντικά Συστήματα Πληρωμών. Όσον αφορά στα μέσα πληρωμής, η Επίβλεψη ασκείται με βάση τα ενιαία πρότυπα επίβλεψης για τις κάρτες πληρωμών, τις εντολές μεταφοράς πίστωσης SEPA και τις άμεσες χρεώσεις SEPA, τα οποία δύνανται να εφαρμοστούν και στα εθνικά μέσα πληρωμής. Επίσης, το Ευρωσύστημα έχει ορίσει πλαίσιο ασφαλείας για τα σχήματα ηλεκτρονικού χρήματος.

- viii.** Προστασία των καταναλωτών που συναλλάσσονται με φορείς παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών: Το περιβάλλον του ελεύθερου ανταγωνισμού των τραπεζικών ιδρυμάτων έχει επιφέρει την διάθεση διαφόρων ειδών προϊόντων. Τα προϊόντα αυτά έχουν αρκετά κοινά σημεία μεταξύ τους αλλά και διαφορές, στοιχεία που πολλές φορές δεν είναι ευδιάκριτα – ειδικότερα μιλώντας για τους πιο αδαείς καταναλωτές. Έτσι χρειάζονται ρυθμίσεις στην αγορά των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που να διασφαλίζουν ότι ο καταναλωτής έχει ακριβή επίγνωση του προϊόντος που αγοράζει.
- ix.** Καταπολέμηση της χρήσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για την τέλεση οικονομικών εγκλημάτων: Οι μηχανισμοί που δραστηριοποιούνται στον τομέα αυτό εμποδίζουν την κακόβουλη χρήση του χρηματοπιστωτικού συστήματος για την τέλεση αξιόποινων οικονομικών εγκλημάτων και εξαπατήσεων αλλά και την νομιμοποίηση κεφαλαίων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες.

Βασιλεία I

Η εποχή που συστάθηκε το 1^ο Σύμφωνο της Βασιλείας χαρακτηριζόταν από την απελευθέρωση των επιτοκίων στα χρηματικά διαθέσιμα, στον επιχειρηματικό δανεισμό, την πιστωτική επέκταση χωρίς ουσιαστικές εγγυήσεις και την ανάδειξη των Certificate of Deposits (C.D.'s)⁷ τα οποία αποτελούν ένα είδος δανεισμού κυρίως για μεγαλύτερα πιστωτικά ανοίγματα, πιο ευμετάβλητα από τα παραδοσιακά μέσα δανεισμού. Παράλληλα εντάθηκε την ίδια περίοδο ο ανταγωνισμός επηρεάζοντας αρνητικά τις επιδόσεις των τραπεζικών δανείων. Στην περίοδο της μεγάλης ύφεσης, στις ΗΠΑ, ο μεγάλος αριθμός πτωχεύσεων τραπεζών αποτέλεσε τη βασική αιτία και ανάγκη της εποπτείας των τραπεζικών εργασιών. Αρχικά το ενδιαφέρον και ο στόχος των οικονομικών αρχών στο θέμα της επόπτευσης ήταν η αποκατάσταση και επαναφορά της εμπιστοσύνης των πελατών αλλά και του ευρύτερου κοινού στα τραπεζικά ιδρύματα και επεκτάθηκε και εκτός των ΗΠΑ, σε χώρες που παρουσίασαν παρόμοια συμπτώματα όπως η Αυστρία και η Γερμανία. Επίσης, λόγω του ότι τις προηγούμενες δεκαετίες είχε ελαττωθεί η ροπή των τραπεζικών ιδρυμάτων προς την πτώχευση, είχαν εξασθενήσει οι εποπτικοί έλεγχοι και έτσι οι συνθήκες που διαμορφώθηκαν την δεκαετία του 1980 επέβαλλαν την επανεργοποίησή τους. Τα τραπεζικά ιδρύματα την ίδια περίοδο, αν και είχαν διεθνή παρουσία, παρέμεναν υπό τον έλεγχο των εποπτικών αρχών και μηχανισμών της χώρας προέλευσής τους και όχι υπό αντίστοιχους διεθνείς αφού κάτι τέτοιο συγκρούσαν με θεσμικές και πρακτικές διαφορές. Πρόδρομος του Συμφώνου της Βασιλείας αποτέλεσε η Επιτροπή για την Τραπεζική Εποπτεία που λειτουργούσε υπό την σκέπη της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών. Το 1987 το Ηνωμένο Βασίλειο και οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής σύναψαν μία συμφωνία με σκοπό την επιβολή ελαχίστων επιτρεπτών κεφαλαιακών ορίων σε όλες τις διεθνείς τράπεζες. Προσδιορίστηκε διαδικασία που προέβλεπε την επιβολή διαφορετικής στάθμισης στα είδη πιστωτικής επέκτασης όπως και την σύσταση ενός δείκτη μετατροπής των εκτός Ισολογισμού στοιχείων σε μορφή κλιμακούμενου στοιχείου του Ισολογισμού. Με τον τρόπο αυτό δημιουργήθηκε η σχέση των κεφαλαιακών

---

⁷ Τα πιστοποιητικά καταθέσεων είναι βραχυπρόθεσμα χρεόγραφα που εκδίδονται από μια τράπεζα με σκοπό την άντληση κεφαλαίων από την αγορά χρήματος και διαπραγματεύονται ελεύθερα στη δευτερογενή αγορά χρήματος. Η διάρκεια των πιστοποιητικών καταθέσεων είναι συνήθως μέχρι 12 μήνες, αλλά υπάρχουν και τίτλοι μεγαλύτερης διάρκειας. Στις περισσότερες περιπτώσεις δεν υπάρχουν τοκομερίδια και ο κάτοχος λαμβάνει στη λήξη το συνολικό κεφάλαιο συν τους τόκους. Στην περίπτωση όμως μακροχρόνιων πιστοποιητικών καταθέσεων δίδονται τοκομερίδια ανά τακτά χρονικά διαστήματα (για παράδειγμα ανά εξάμηνο). Το επιτόκιο έκδοσης μπορεί να είναι σταθερό ή κυμαινόμενο, οπότε στη δεύτερη περίπτωση προσδιορίζεται μερικές μέρες πριν την έναρξη της κάθε τοκοφόρου περιόδου. Η τιμή διαπραγμάτευσης των πιστοποιητικών καταθέσεων στη δευτερογενή αγορά αναφέρεται σε σχέση με την απόδοση στη λήξη (yield to maturity) (10).

απαιτήσεων των ιδίων κεφαλαίων πάνω σε σταθμισμένου κινδύνου απαιτήσεις του ενεργητικού των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Ουσιαστικά, το Σύμφωνο της Βασιλείας I αποτέλεσε μία γενίκευση της προαναφερθείσας προσπάθειας (1988). Το σύστημα κανόνων της Επιτροπής της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια των διεθνών τραπεζών διαμορφώθηκε σταδιακά από τον Ιούλιο του 1988. («Διεθνής Σύγκλιση της Κεφαλαιακής Μέτρησης και των Κεφαλαιακών Προτύπων» - International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards). Το κείμενο αυτό που αφορούσε τον πιστωτικό κίνδυνο, τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε πολλές φορές και το 1996 συμπεριέλαβε και τους κινδύνους της αγοράς. Το σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια ξεπεράστηκε από τις πρόσφατες εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα οπότε και εμφανίστηκε η ανάγκη αναθεώρησής του.

Αρχές

Στόχος της Βασιλείας I αποτελούσε η διαμόρφωση μιας συντονισμένης και ενιαίας εποπτείας για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου των τραπεζικών ιδρυμάτων. Έτσι διαμορφώθηκε ένα εργαλείο μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου το οποίο εφαρμόστηκε πιλοτικά τον Ιούλιο του 1988 και οριστικά τον Ιανουάριο του 1993. Η Βασιλεία I ορίζει πως η ελάχιστη κεφαλαιακή απαίτηση την οποία πρέπει να τηρούν όλα τα πιστωτικά ιδρύματα προκύπτει από τον ακόλουθο τύπο:

$$\frac{\text{Εποπτευόμενα Ίδια κεφάλαια της τράπεζας}}{\text{Πιστωτικός σταθμισμένα στοιχεία του Ενεργητικού των τραπεζών}} \geq 8\%$$

ή

$$\frac{\text{Εποπτικά κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός κίνδυνος + Κίνδυνος Αγοράς}} \geq 8\%$$

Ο τύπος αυτός αναφέρεται και ως Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας. Το καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο και τα αποθεματικά που αποτελούν το Tier I. Από τα αφανή αποθεματικά, τα αποθεματικά από επανεκτίμηση στοιχείων ενεργητικού, τις προβλέψεις, τα υβριδικά εργαλεία κεφαλαίου και το μη εγγυημένο χρέος αποτελούν το Tier II. Αναλυτικότερα στα Tier I περιλαμβάνονται:

- Καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο/κοινές μετοχές
- Παρακρατηθέντα κέρδη
- Αποθεματικά
- Δικαιωμάτα μειοψηφίας
- Αφαιρείται η μη αποσβεσμένη υπεραξία

Στο Tier II περιλαμβάνονται:

- Αφανή αποθεματικά κυρίως για κάλυψη εκτάκτων ζημιών
- Αποθεματικά από επανεκτίμηση στοιχείων ενεργητικού
- Προβλέψεις για κάλυψη μη προσδοκόμενων αθετήσεων δανείων από αντισυμβαλλόμενους
- Υβριδικά εργαλεία κεφαλαίου και κατηγορίες προνομιούχων μετοχών που δεν σχετίζονται με αυτές του Tier I.
- Δάνεια μειωμένης εξασφάλισης περιορισμένης χρονικής διάρκειας αλλά άνω των πέντε ετών.

Επιπλέον των παραπάνω η Βασιλεία I καθορίζει τους εξής περιορισμούς:

- Το σύνολο των Tier II κεφαλαίων δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το σύνολο των κεφαλαίων Tier I.
- Τα δάνεια μειωμένης εξασφάλισης δεν επιτρέπεται να υπερβαίνουν το 50% των κεφαλαίων Tier I.
- Από τα Tier I και Tier II θα πρέπει να αφαιρούνται ποσά όπως τοποθετήσεις μίας τράπεζας σε ένα άλλο πιστωτικό ίδρυμα με ποσοστό μεγαλύτερο από το 10% του μετοχικού τους κεφαλαίου και τοποθετήσεις της προαναφερόμενης τράπεζας σε διάφορα πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα, η συμμετοχή της οποίας δεν υπερβαίνει το 10% των ιδίων κεφαλαίων της επενδύουσας τράπεζας.
- Κατά τον υπολογισμό σε μη ενοποιημένη βάση των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών που αποτελούν τις μητρικές εταιρείες, δεν αφαιρούνται οι συμμετοχές σε πιστωτικά ή χρηματοοικονομικά ιδρύματα που υπάγονται στις διατάξεις περί εποπτείας σε ενοποιημένη βάση.

Η Βασιλεία I προβλέπει μια ακόμα κατηγορία κεφαλαίων, Tier III τα οποία αποτελούν μια βραχυχρόνια υποχρέωση της τράπεζας και έκαναν την εμφάνιση τους όταν στον μαθηματικό τύπο του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας συμπεριλήφθηκε η έννοια του κινδύνου αγοράς και είναι γνωστά επίσης με την ονομασία μη εγγυημένο χρέος βραχείας χρονικής διάρκειας (4).

Σταθμίσεις τραπεζικών απαιτήσεων

Οι τραπεζικές απαιτήσεις διακρίνονται των τραπεζικών απαιτήσεων σε εντός ισολογισμού και σε εκτός ισολογισμού. Κάθε τραπεζικό ίδρυμα διαθέτει κεφάλαια τόσο στα Tier I όσο και στα Tier II και για τις δύο κατηγορίες των απαιτήσεων. Στην φάση αυτή χρειάζεται να αναφερθεί η έννοια της σταθμισμένης έκθεσης (R.W.Ai). Αυτή υπολογίζεται με τον πολλαπλασιασμό της απαίτησης επί του συντελεστή Wi, σταθερά που προσδιορίζεται από Βασιλεία I. Το γινόμενο αυτό αποτελεί στην ουσία τη σταθμισμένη απαίτηση της τράπεζας. Η σταθμισμένη έκθεση επί το 8% δίνει τις κεφαλαιακές υποχρεώσεις για την υπό εξέταση πιστωτική απαίτηση.

$$\begin{aligned} R.W.Ai &= \text{Ποσό επένδυσης στην απαίτηση} \times W_i \\ \text{Κεφαλαιακή απαίτηση} &= R.W.Ai \times 8\%. \end{aligned}$$

Στον επόμενο πίνακα φαίνονται οι συντελεστές στάθμισης για τις διάφορες κεφαλαιακές απαιτήσεις (4).

ΕΝΤΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ	
Wi=0%	Μετρητά και χρυσός
	Απαιτήσεις που ορίζονται από την κυβέρνηση και την κεντρική τράπεζα της υπό εξέταση χώρας.
Wi=0%, 10%, 20% ή 50%	Απαιτήσεις για τις οποίες εγγυώνται οι κυβερνήσεις ή οι κεντρικές τράπεζες των χωρών του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α).
	Απαιτήσεις που προέρχονται από τους τομείς του Δημοσίου εκτός της κυβέρνησης ή και από δάνεια με εγγυήσεις μετοχών ή ομόλογα του Δημοσίου.
	Απαιτήσεις από τράπεζες των χωρών του Ο.Ο.Σ.Α. καθώς και απαιτήσεις με εγγυήσεις από τις παραπάνω τράπεζες.
	Απαιτήσεις από τις μετοχές των εταιριών του Ο.Ο.Σ.Α οι οποίες έχουν ελεγχθεί και εγκριθεί από τη Βασιλεία Ι καθώς και απαιτήσεις με εγγύηση αυτής της κατηγορίας των μετοχών.
Wi=20%	Απαιτήσεις προερχόμενες από πολυεθνικές τράπεζες και απαιτήσεις εγγυημένες από μετοχές που έχουν εκδώσει οι εν λόγω τράπεζες.
	Απαιτήσεις από τράπεζες των χωρών του Ο.Ο.Σ.Α. καθώς και απαιτήσεις με εγγυήσεις από τις παραπάνω τράπεζες.
	Απαιτήσεις από τις μετοχές των εταιριών του Ο.Ο.Σ.Α οι οποίες έχουν ελεγχθεί και εγκριθεί από τη Βασιλεία Ι καθώς και απαιτήσεις με εγγύηση αυτής της κατηγορίας των μετοχών.
	Απαιτήσεις προερχόμενες από πολυεθνικές τράπεζες και απαιτήσεις εγγυημένες από μετοχές που έχουν εκδώσει οι εν λόγω τράπεζες.
	Απαιτήσεις από τράπεζες των χωρών που δεν ανήκουν στον Ο.Ο.Σ.Α. και έχουν υπολειμματική αξία έως ένα έτος. Όπως επίσης απαιτήσεις με την ίδια υπολειμματική αξία που φέρουν εγγύηση από τις συγκεκριμένες τράπεζες.
	Απαιτήσεις προερχόμενες από τον Δημόσιο τομέα εκτός της κεντρικής κυβέρνησης και από χώρες που δεν ανήκουν στον Ο.Ο.Σ.Α. και από τα δάνεια που φέρουν την εγγύηση μετοχών ή ομολόγων του δημόσιου τομέα.
Wi=50%	Μετρητά σε διαδικασία συλλογής.
Wi=50%	Στεγαστικά δάνεια που καλύπτονται στο 100% του ύψους τους από το ίδιο το ακίνητο
ΕΚΤΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ	
Wi=100%	Απαιτήσεις που προέρχονται από τον ιδιωτικό τομέα
	Απαιτήσεις προερχόμενες από τράπεζες εκτός του Ο.Ο.Σ.Α. με υπολειμματική αξία μεγαλύτερη του ενός έτους.
	Απαιτήσεις από κεντρικές κυβερνήσεις εκτός Ο.Ο.Σ.Α.
	Απαιτήσεις από εμπορικές εταιρίες του δημόσιου τομέα
	Απαιτήσεις από επενδύσεις σε πάγια στοιχεία
	Απαιτήσεις από επενδύσεις σε συμμετοχές και σε επενδυτικές δραστηριότητες άλλων εταιριών.
	Απαιτήσεις από επενδύσεις σε κεφαλαιακά εργαλεία που έχουν εκδοθεί από άλλες τράπεζες.
	Όλες οι λοιπές απαιτήσεις

Βασιλεία II

Ανάγκη για αλλαγές

Το Σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια ξεπεράστηκε από τις εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα και έπαυσε να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται οι τράπεζες. Η τραπεζική εποπτεία, και το γενικότερο πλαίσιο λειτουργίας του πιστωτικού συστήματος, οφείλε να εκσυγχρονισθεί και να παρακολουθήσει αυτές τις μεταβολές.

Η αρχική αντίδραση στις οικονομικές κρίσεις, που παρουσιάστηκαν από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 ήταν η επιβολή αυστηρότερων ελέγχων και κανόνων. Η ανάγκη για περισσότερη εποπτεία αμφισβητήθηκε. Υπήρξαν παραδείγματα όπου η εποπτεία δημιούργησε αστοχίες στους μηχανισμούς της αγοράς και εκτόξευσε το κόστος για τους συμμετέχοντες στην αγορά ή και την οικονομία συνολικότερα. Έτσι η τάση της εποπτείας ήταν η ενίσχυση της ικανότητας της αγοράς να αναπτύξει η ίδια ικανοποιητικές ισορροπίες (5). Τα προϊόντα που διέθεταν τα τραπεζικά ιδρύματα διατίθεντο και από άλλες επιχειρήσεις ενώ οι ίδιες οι τράπεζες διέθεταν μία ευρεία γκάμα προϊόντων, με αποτέλεσμα να μην είναι - σε πολλές περιπτώσεις - εφικτός ο χαρακτηρισμός ενός οργανισμού σαν αμιγώς τραπεζικός. Η χρήση επίσης, των νέων τεχνολογιών στην προώθηση των προϊόντων αυτών καθιστούσε την αποτελεσματικότητα της εποπτείας υπό αμφισβήτηση για το αν εμποδίζει την ανάπτυξη των χρηματοπιστωτικών αγορών ή αν θα πρέπει να συνεχίσει να ρυθμίζει τη λειτουργία τους. Η εποπτεία στις τράπεζες εμποδίζει τη δημιουργία καταστάσεων όπου η κεντρική τράπεζα δεν θα είχε τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει συστημικές διαταραχές. Παράλληλα οι δυνατότητες εισόδου των νέων επιχειρήσεων στον τραπεζικό κλάδο θα εμποδιζόταν σθεναρότερα από τα ήδη υπάρχοντα πιστωτικά ιδρύματα (λόγω του ανταγωνισμού) σε περίπτωση απουσίας της εποπτείας, ενώ – επιπλέον - θα μπορούσε υπό προϋποθέσεις να οδηγήσει σε τους εν δυνάμει πελάτες των τραπεζικών ιδρυμάτων σε αποστροφή (6).

Οι σκέψεις αυτές συνδυάστηκαν με τις αδυναμίες που παρουσίασε το σύμφωνο Βασιλεία I με αποτέλεσμα να γίνει πιο έντονη η συζήτηση για αναθεώρηση του. Οι αδυναμίες του 1^{ου} Συμφώνου εντοπίζονται στα εξής στοιχεία:

- Οι τράπεζες μπορούσαν να προσαρμόζουν τις πρακτικές τους έτσι ώστε να ικανοποιούν τον κανόνα του Συμφώνου της Βασιλείας και να εκμεταλλεύονται

νομικά κενά με κύρια τακτική τους την καταφυγή τους σε arbitrage κεφαλαίων και σε τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων.

- Η Βασιλεία II δεν στάθμιζε τη διαφοροποίηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων ανάλογα με το ύψος του πιστωτικού κινδύνου. Αυτό το στοιχείο οδήγησε πολλές τράπεζες σε δανεισμό υψηλού κινδύνου. Έτσι ενώ υπάρχουν σημαντικές διαφορές στα επίπεδα του πιστωτικού κινδύνου στις χώρες του Ο.Ο.Σ.Α, το Σύμφωνο της Βασιλείας όριζε πως ο πιστωτικός κίνδυνος του δανεισμού προς αυτές τις χώρες ήταν σε ποσοστό 0%. Πολλά από τα στοιχεία του επενδυτικού χαρτοφυλακίου με μέτρια απόδοση αντικαταστήθηκαν από στοιχεία τα οποία περιέκλειαν υψηλό κίνδυνο και τα τραπεζικά ιδρύματα επέλεξαν να χορηγήσουν πιστώσεις με υψηλότερο κίνδυνο, με την προϋπόθεση πως η κεφαλαιακή απαίτηση για μια ομάδα στοιχείων ενεργητικού είναι η ίδια.
- Η Βασιλεία I αναφερόμενη στα στοιχεία του ενεργητικού στηριζόταν στο μέγιστο βαθμό στην έκθεση από τον πιστωτικό κίνδυνο και καθόλου στον λειτουργικό, στον κίνδυνο επιτοκίου, τον νομικό κίνδυνο ή άλλες μορφές κινδύνου.
- Ο σχεδιασμός των κανόνων με σκοπό την εποπτεία των δραστηριοτήτων των διεθνών τραπεζών αφορούσε αποκλειστικά αυτές που δραστηριοποιούνταν στις βιομηχανικές χώρες ωστόσο οι προαναφερθέντες κανόνες βρήκαν ευρεία εφαρμογή σε διάφορες χώρες του κόσμου ενώ οι σταθμίσεις του κανόνα της κεφαλαιακής επάρκειας της Βασιλείας ήταν πιθανότατα αυθαίρετες.

Έτσι, η Επιτροπή της Βασιλείας εξέδωσε στις 26 Ιουνίου 2004 το νέο Σύμφωνο για την Κεφαλαιακή επάρκεια προκειμένου να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά και πειστικά τα ζητήματα που ανέκειψαν. Το πλαίσιο της λεγόμενης 2^{ης} συνθήκης της Βασιλείας, ήταν υπό επεξεργασία επί έξι έτη και αντικατοπτρίζει τη σημαντικότερη συμφωνία σε διατραπεζικό επίπεδο από το 1988, όταν και υπογράφηκε η 1η συμφωνία.

Εισαγωγικά

Βασική πρόβλεψη της συμφωνίας είναι η αύξηση των αποθεμάτων που διατηρούν οι εμπορικές τράπεζες στη κεντρική τράπεζα με στόχο την ισχυροποίηση της οικονομικής τους θέσης για την αντιμετώπιση των εκάστοτε κινδύνων που τυχόν απειλούν το χρηματοπιστωτικό σύστημα (7). Σύμφωνα με τη Συνθήκη της Βασιλείας II ο λειτουργικός

κίνδυνος προκύπτει από κάποια ανεπαρκή ή αποτυχημένη εσωτερική διαδικασία, από ανθρώπινο λάθος ή δόλο, από δυσλειτουργία συστήματος ή από άλλους λειτουργικούς εξωγενείς παράγοντες. Η διαδικασία για τον εντοπισμό του λειτουργικού κινδύνου, ξεκινάει με τον εντοπισμό των λειτουργιών εκείνων που εκτελούνται ατελώς και που ευθύνονται για σημειούμενες απώλειες σε ένα τραπεζικό ίδρυμα. Οι ατέλειες αυτές έγκεινται στην ανεπάρκεια, στην έλλειψη ή στην προσβολή (κυρίως από τον ανθρώπινο παράγοντα) των υπαρχόντων πρότυπων διαδικασιών και εσωτερικών κανονισμών του τραπεζικού οργανισμού. Ο λειτουργικός κίνδυνος που οφείλεται στον ανθρώπινο παράγοντα αναφέρεται σε ζημίες που ενδεχομένως θα προκληθούν από νυν ή τέως εργαζόμενους του τραπεζικού οργανισμού. Αυτού του είδους οι κίνδυνοι στηρίζονται κατά βάση, έμμεσα ή άμεσα, στις δυσλειτουργίες των ελεγκτικών διαδικασιών και συστημάτων του πιστωτικού ιδρύματος. Από την άλλη πλευρά, τα πληροφοριακά ή μηχανολογικά συστήματα μπορεί να προκαλέσουν χρηματικές απώλειες λόγω της απρόβλεπτης μερικής ή ολικής κατάρρευσής τους ή της παραβίασής τους εκ των έσω. Τα γεγονότα αυτά οφείλονται συνήθως στην αυξημένη πολυπλοκότητα ή τη δόλια χρήση των συστημάτων αυτών. Τέλος, οι εξωτερικοί παράγοντες (externals events) προκαλούν απώλειες που οφείλονται κυρίως σε φυσικές καταστροφές αλλά και δολιοφθορά από άτομα που δεν εμπλέκονται άμεσα με το πιστωτικό ίδρυμα. Σύμφωνα με τις νέες προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας για την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, όλοι οι πιστωτικοί οργανισμοί πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν, να αξιολογούν και να διαχειρισθούν τους λειτουργικούς κινδύνους. Η ικανότητα της ποιοτικής αξιολόγησης και της ποσοτικοποίησης των εν λόγω κινδύνων αποτελεί τη βάση για τον υπολογισμό των κεφαλαίων που απαιτείται να διακρατηθούν από τα πιστωτικά ιδρύματα έναντι του λειτουργικού κινδύνου. Το νέο πλαίσιο περί κεφαλαιακής επάρκειας, εισάγει τρεις προσεγγιστικές μεθόδους υπολογισμού αυτών των κεφαλαιακών απαιτήσεων:

- Μέθοδος του Βασικού Δείκτη (Basic Indicator Approach),
- Τυποποιημένη Μέθοδος (Standardized Approach) ή την Εναλλακτική Τυποποιημένη Μέθοδος (ASA)
- Μέθοδος των Εσωτερικών Υποδειγμάτων (Advanced Measurement Approach).

Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις που προκύπτουν από τις δύο πρώτες προσεγγίσεις βασίζονται σε συγκεκριμένους συντελεστές, οι οποίοι προσδιορίστηκαν από τα αποτελέσματα των διερευνητικών ποσοτικών μελετών που διενήργησε η Επιτροπή της Βασιλείας. Οι δύο πρώτες μέθοδοι αποτελούν γενικευμένες απεικονίσεις της τραπεζικής

πραγματικότητας. Η μέθοδος των εσωτερικών υποδειγμάτων είναι περισσότερο επικεντρωμένη στις ανάγκες και τον χαρακτήρα του πιστωτικού ιδρύματος καθώς βασίζεται, στη χρήση εσωτερικών και εξωτερικών βάσεων δεδομένων ιστορικών ζημιών.

Ανάλυση

Η Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνειδητοποιώντας τις αδυναμίες του συμφώνου της Βασιλείας I προχώρησαν στην αναθεώρηση του για τις οδηγίες περί κεφαλαιακής επάρκειας. Το 2001, η Επιτροπή της Βασιλείας κοινοποίησε νέο έγγραφο με σκοπό την λεπτομερή παρουσίαση των αναθεωρημένων προτάσεων και προέβλεπε την εφαρμογή τους το 2004. Η Ευρωπαϊκή Ένωση εξέδωσε έγγραφο στηρίζοντας την αναθεώρηση αυτή. Στις 26 Ιουνίου 2004, το τροποποιημένο εποπτικό πλαίσιο της Κεφαλαιακής επάρκειας πήρε την τελική του μορφή, το οποίο στην ουσία αποτελεί τη Βασιλεία II.

Η προθεσμία εφαρμογής του τοποθετήθηκε το 2015 και στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η εξέλιξη του Συμφώνου χρονολογικά:

Γεγονός	Ημερομηνία
1ο Κείμενο διαβούλευσης (CP1)	Ιούνιος 1999
2ο Κείμενο διαβούλευσης (CP2)	Ιανουάριος 2001
3ο Κείμενο διαβούλευσης (CP3)	Μάρτιος 2003
Πρόσθετος γύρος διαβούλευσης	Οκτώβριος 2003
Δημοσίευση του Νέου Συμφώνου	Ιούνιος 2004
Δημοσίευση Οδηγιών 2006/48/EK και 2006/49/EK	Ιούνιος 2006
Έναρξη εφαρμογής	2007 - 2008

Η Βασιλεία II επικεντρώνεται σε τρεις κύριους τομείς οι οποίοι είναι γνωστοί και ως πυλώνες με απώτερο σκοπό την εποπτεία και την ενίσχυση των διεθνών τραπεζικών απαιτήσεων. Οι κύριοι στόχοι του αναθεωρημένου συμφώνου είναι οι ακόλουθοι:

- Η αποδοτική εποπτική εξέταση και η επίτευξη διαφάνειας στην αγορά.
- Η πλήρης και ολοκληρωμένη κάλυψη των κινδύνων
- Η σταδιακή σύγκλιση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών προς το οικονομικό κεφάλαιο τους.

Έτσι στον μαθηματικό τύπο της Βασιλείας I προστέθηκε ο λειτουργικός κίνδυνος της με αποτέλεσμα πλέον ο κεφαλαιακός λόγος να έχει ως εξής:

$$\text{Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Σταθμισμένο Ενεργητικό}} \geq 8\%$$

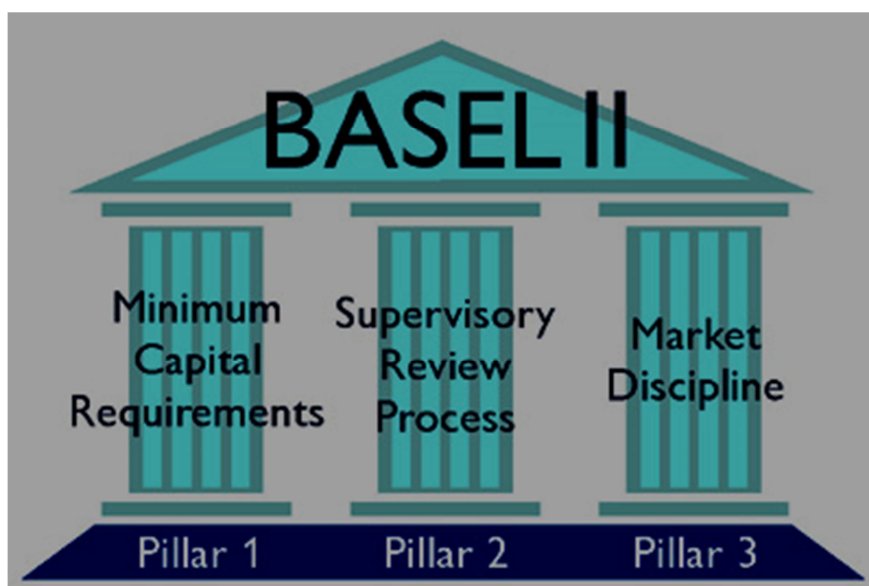
με Σταθμισμένο Ενεργητικό = Τραπεζικό Χαρ/κιο + Χαρ/κιο Συναλλαγών + Επιχ/κες Μονάδες

Παρατηρείται δηλαδή ότι στον υπολογισμό του δείκτη της κεφαλαιακή επάρκεια παίζει πλέον ρόλο και ο λειτουργικός κίνδυνος – σημαντική διαφοροποίηση σε σχέση με την Βασιλεία I.

Οι πυλώνες στους οποίους βασίζεται το νέο πλαίσιο είναι:

ΠΥΛΩΝΑΣ I	Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις (έναντι πιστωτικού κινδύνου, κινδύνου αγοράς και λειτουργικού κινδύνου)
ΠΥΛΩΝΑΣ II	Εποπτικός έλεγχος για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών
ΠΥΛΩΝΑΣ III	Ενίσχυση της πειθαρχίας της αγοράς (μέσω των απαιτήσεων δημοσιοποίησης πληροφοριών).

Οι τρεις Πυλώνες διαγραμματικά φαίνονται στην παρακάτω εικόνα:

Εικόνα 1: Οι τρεις πυλώνες της Βασιλείας II (http://www.oenb.at/en/img/threepillars_tcm16-154242.jpg)

Στο κείμενο που δημοσίευσε η επιτροπή το 2004 , τονίζεται ότι τα τραπεζικά ιδρύματα και οι εποπτικοί φορείς οφείλουν να προσέξουν ιδιαίτερα τον δεύτερο και τρίτο πυλώνα του αναθεωρημένου πλαισίου καθώς θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικό οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις του πρώτου πυλώνα να συνδυάζονται με την απρόσκοπτη εφαρμογή του δεύτερου, περιλαμβανομένων των προσπαθειών των τραπεζών να προσδιορίσουν οι ίδιες την κεφαλαιακή τους επάρκεια, και των εποπτικών αρχών να επιθεωρήσουν αυτές τις διαδικασίες προσδιορισμού. Επιπροσθέτως, η γνωστοποίηση πληροφοριών που προβλέπεται από τον τρίτο πυλώνα αυτού του πλαισίου είναι απαραίτητη, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η πειθαρχία της αγοράς συμπληρώνει αποτελεσματικά τους δύο προηγούμενους πυλώνες. Αναλυτικότερα (8):

Πυλώνας I

Στον πρώτο πυλώνα, προσδιορίζεται το εποπτικό κεφάλαιο μιας τράπεζας και το σταθμισμένο ενεργητικό της. Σε αυτόν επίσης αναλύονται οι εναλλακτικές προτάσεις της Επιτροπής για τον υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου. Με την εφαρμογή της πρώτης πρότασης, της τυποποιημένης μεθόδου, καθορίζονται συντελεστές στάθμισης κινδύνου που παρουσιάζουν αρκετές ομοιότητες με την εφαρμοζόμενη μέχρι σήμερα μέθοδο. Ο καθορισμός των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου για τα στοιχεία ενεργητικού, γίνεται με την εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλόμενου του πιστωτικού ιδρύματος από αναγνωρισμένους εξωτερικούς οίκους αξιολόγησης ή οίκων αξιολόγησης εξωτερικού εμπορίου που ακολουθούν τη μεθοδολογία του ΟΟΣΑ για τη στάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας των κρατών. Ο ανώτατος συντελεστής στάθμισης κινδύνου τοποθετείται στο 150% (με την συνθήκη του 1988 αυτός δεν ξεπερνούσε το 100%). Τα εκτός ισολογισμού στοιχεία μετατρέπονται με κατάλληλους συντελεστές σε ισοδύναμα πιστωτικά ανοίγματα, στα οποία εφαρμόζονται στη συνέχεια οι συντελεστές στάθμισης πιστωτικού κινδύνου. Επίσης υπεισέρχονται τεχνικές μείωσης κινδύνου κατά την εφαρμογή της τυποποιημένης μεθόδου μέσω της μείωσης - υπό προϋποθέσεις - των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου της τράπεζας.

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται οι συντελεστές στάθμισης:

Πιστοληπτική Βαθμίδα	1(%)	2(%)	3(%)	4(%)	5(%)	6(%)	Χωρίς Διαβάθμιση
Κράτη	0	20	50	100	100	150	100
Τοπικές Αρχές PSE	20	50	100	100	100	150	100
Πιστωτικά Ιδρύματα	20	50	50	100	100	150	MAX(50,Κράτους)
Πιστωτικά Ιδρύματα με απαιτήσεις μικρότερες των 3 μηνών	20	20	20	50	50	150	MAX(20,Κράτους)
Επιχειρήσεις	20	50	100	100	150	150	100

Για τον υπολογισμό του καθαρού πιστωτικού κινδύνου μιας τράπεζας χρησιμοποιούνται δύο μέθοδοι:

- Η Απλή Μέθοδος: Ο συντελεστής πιστωτικής στάθμισης του αντισυμβαλλόμενου αντικαθίσταται από τον συντελεστή στάθμισης του εχεγγύου για το μέρος του δανείου που εξασφαλίζεται από αυτό και δεν μπορεί να είναι μικρότερος του 20%. Στο υπόλοιπο της οφειλής αντιστοιχίζεται συντελεστής στάθμισης όμοιος με αυτόν του αντισυμβαλλομένου. Το εχέγγυο εκχωρείται στην τράπεζα για διάστημα ίσο με την διάρκεια του δανείου και αποτιμάται κάθε εξάμηνο με τιμές της αγοράς.
- Η Πλήρης Μέθοδος: Η τράπεζα υπολογίζει τον προσαρμοσμένο πιστωτικό κίνδυνο του αντισυμβαλλόμενου όταν λαμβάνει εχέγγυα για την εξασφάλιση των απαιτήσεων της. Με την χρήση συντελεστών διακύμανσης απαιτείται η προσαρμογή της απαίτησης και της αξίας του εχεγγύου έτσι ώστε να ενσωματωθούν πιθανές μελλοντικές διακυμάνσεις τους λόγω μεταβολών της αξίας τους.

Με την δεύτερη προτεινόμενη μέθοδο, ο υπολογισμός του πιστωτικού κινδύνου βασίζεται στα εσωτερικά υποδείγματα των τραπεζών για τον υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου. Πρόκειται για την μέθοδο υπολογισμού βάσει εσωτερικών συστημάτων

διαβάθμισης (internal ratings based approach), η οποία παρέχει στις τράπεζες δύο εναλλακτικούς τρόπους υπολογισμού, ανάλογα με το βαθμό εξέλιξης των εσωτερικών τους συστημάτων διαβάθμισης κινδύνου:

- Θεμελιώδης Μέθοδος: οι τράπεζες υπολογίζουν την πιθανότητα αθέτησης υποχρεώσεων (Probability of Default-PD) και χρησιμοποιούν τις τιμές των εποπτικών αρχών για τις υπόλοιπες παραμέτρους κινδύνου.
- Εξελιγμένη μέθοδος: οι τράπεζες προσδιορίζουν την πιθανότητα αθέτησης (PD), την ζημία κατά την αθέτηση της υποχρέωσης (Loss Given Default-LGD), το άνοιγμα έναντι του αντισυμβαλλομένου (Exposure at Default-EAD), και την εναπομένουσα διάρκεια της απαίτησης (Maturity-M) (9)

Για να εφαρμοστεί η μέθοδος των εσωτερικών διαβαθμίσεων, πρέπει να κατηγοριοποιηθούν τα ανοίγματα του επενδυτικού χαρτοφυλακίου των τραπεζών, τα οποία διακρίνονται ως εξής:

- Επιχειρήσεις
- Κράτη
- Τράπεζες
- Λιανική Τραπεζική
- Συμμετοχές

Η μεθοδολογία μπορεί να διαιρεθεί σε δύο συνιστώσες:

- Θεμελιώδης Προσέγγιση: Το τραπεζικό ίδρυμα εκτιμά την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης ενώ οι υπόλοιποι παράμετροι δίνονται από την εποπτική αρχή.
- Εξελιγμένη Προσέγγιση: Το τραπεζικό ίδρυμα μπορεί να χρησιμοποιεί τις δικές του εκτιμήσεις για όλες τις παραμέτρους.

Σε κάθε περίπτωση η κεφαλαιακή απαίτηση είναι ανάλογη με το άνοιγμα, τον συντελεστή στάθμισης και τον παράγοντα του 8%, δηλαδή:

$$\text{Κεφαλαιακή Απαίτηση} = \text{Άνοιγμα} \times \text{Συντελεστής Στάθμισης} \times 8\%$$

Από την επιτροπή καθορίζονται οι προϋποθέσεις ένταξης των ανοιγμάτων σε κατηγορίες. Αν οι τράπεζες χρησιμοποιούν άλλη κατηγοριοποίηση των ανοιγμάτων, οφείλουν ν' αποδείξουν ότι η μεθοδολογία προσδιορισμού των ανοιγμάτων είναι συνεπής και σταθερή

διαχρονικά, ενώ για κάθε κατηγορία ανοίγματος δίνεται η συνάρτηση υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Η διαδικασία έχει ως εξής:

- Υπολογισμός του συντελεστή συσχέτισης όταν αυτός δεν έχει σταθερή τιμή.
- Υπολογισμός της παραμέτρου διάρκειας, εκτός από την περίπτωση ανοίγματος λιανικής
- Υπολογισμός του ύψους της κεφαλαιακής απαίτησης ανάλογα με την αντίστοιχη συνάρτηση.
- Υπολογισμός των σταθμισμένων κατά τον πιστωτικό κίνδυνο στοιχείων.

Στην συνέχεια για τον υπολογισμό των σταθμίσεων κατά τον πιστωτικό κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού, η κεφαλαιακή απαίτηση κάθε ανοίγματος πολλαπλασιάζεται επί την έκθεση έναντι του αντισυμβαλλομένου και επί τον αντίστροφο του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας (12,5%).

Στο σύμφωνο της Βασιλείας II γίνεται σαφής διάκριση του Πιστωτικού Κινδύνου από τον Λειτουργικό Κίνδυνο. Ο λειτουργικός κίνδυνος περιλαμβάνει το νομικό κίνδυνο, αλλά αποκλείει τον κίνδυνο στρατηγικής (και τον κίνδυνο φήμης, καθώς και τις έμμεσες απώλειες, αφού αυτοί είναι δύσκολο να αξιολογηθούν και να ποσοτικοποιηθούν. Η στάθμιση του Λειτουργικού Κινδύνου γίνεται με τρεις μετρητές:

- Την προσέγγιση του Βασικού Δείκτη (Basic Indicator)
- Την τυποποιημένη προσέγγιση
- Την Εξελιγμένη Μέθοδο Μέτρησης (Advanced Measurement)

Κάθε μία από αυτές παρουσιάζεται στις ακόλουθες παραγράφους.

Βασικός Δείκτης

Ο τύπος που επιστρέφει την επιβάρυνση των ιδίων κεφαλαίων είναι:

$$\text{Κεφαλαιακή Χρέωση} = \frac{\sum(GI_{1-a})}{n}$$

Κεφαλαιακή χρέωση νοείται το ποσό των διακρατούμενων κεφαλαίων, GI τα μικτά έσοδα της τράπεζας, n ο αριθμός των τριών προηγούμενων ετών που υπήρχε θετικό εισόδημα για την τράπεζα και α=15%

Τυποποιημένη Προσέγγιση

Οι δραστηριότητες της τράπεζας κατηγοριοποιούνται σε :

- Εταιρικής Χρηματοδότησης
- Αγοραπωλησίας Τίτλων
- Λιανικής Τραπεζικής
- Εμπορικής Τραπεζικής
- Πληρωμών και Διακανονισμών
- Υπηρεσιών Αντιπροσώπευσης
- Διαχείριση Πειουσιακών Στοιχείων
- Λιανική Χρηματομεσιτείας

Σε κάθε μία από τις κατηγορίες αυτές αποδίδεται ένας συντελεστής. Το μικτό εισόδημα που παράγεται από κάθε κατηγορία δραστηριότητας προκύπτει από το γινόμενο του ποσού έκθεσης με τον αντίστοιχο συντελεστή, δηλαδή:

$$\text{Κεφαλαιακή Χρέωση} = \frac{\sum_1^3 \max (\sum(GI_{1-8}\beta_{1-8}))0}{3}$$

Με GI_{1-8} να είναι το ετήσιο θετικό μικτό εισόδημα της τράπεζας από τις επιμέρους κατηγορίες τραπεζικών δραστηριοτήτων, β_{1-8} είναι ο συντελεστής έκθεσης που έχει ορίσει η επιτροπή. Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται οι συντελεστές αυτοί.

Δραστηριότητα	β(%)
Εταιρικής Χρηματοδότησης	18
Αγοραπωλησίας Τίτλων	18
Λιανικής Τραπεζικής	12
Εμπορικής Τραπεζικής	15
Πληρωμών και Διακανονισμών	18
Υπηρεσιών Αντιπροσώπευσης	15
Διαχείριση Πειουσιακών Στοιχείων	12
Λιανική Χρηματομεσιτείας	12

Εξελιγμένη Μέθοδος

Η εξελιγμένη μέθοδος μέτρησης βασίζεται στην εσωτερική εκτίμηση του λειτουργικού κινδύνου σε τράπεζες με εξελιγμένες εσωτερικές διαδικασίες οι οποίες κρίνονται από επιθεωρητές της κεντρικής τράπεζας της χώρας τους. Η υιοθέτηση ενός εσωτερικού υποδείγματος από την τράπεζα προϋποθέτει τρία διαδοχικά στάδια:

- Συλλογή δεδομένων (αφορά χρονικό διάστημα τουλάχιστον 5 ετών)
- Διαδικασία καταγραφής ζημιών,
- στατιστικό υπόδειγμα υπολογισμού ζημιών

Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις είναι το άθροισμα των αναμενομένων και των μη αναμενομένων ζημιών. Οι μη αναμενόμενες ζημιές δεν περιλαμβάνονται αν η τράπεζα είναι σε θέση να αποδείξει ότι οι αναμενόμενες ζημιές είναι εφικτό να εντοπιστούν από το σύστημα εσωτερικού της ελέγχου.

Τα τραπεζικά ιδρύματα επιλέγουν τη μέθοδο αξιολόγησης του λειτουργικού κινδύνου, ανάλογα με τις εσωτερικές τους διαδικασίες και τα τεχνολογικά μέσα που διαθέτουν. Η αναβάθμιση των εσωτερικών διαδικασιών και των συστημάτων αποτίμησης λειτουργικού κινδύνου, επιτρέπει στα περισσότερα από αυτά να χρησιμοποιούν την Εξελιγμένη Μέθοδο (10)

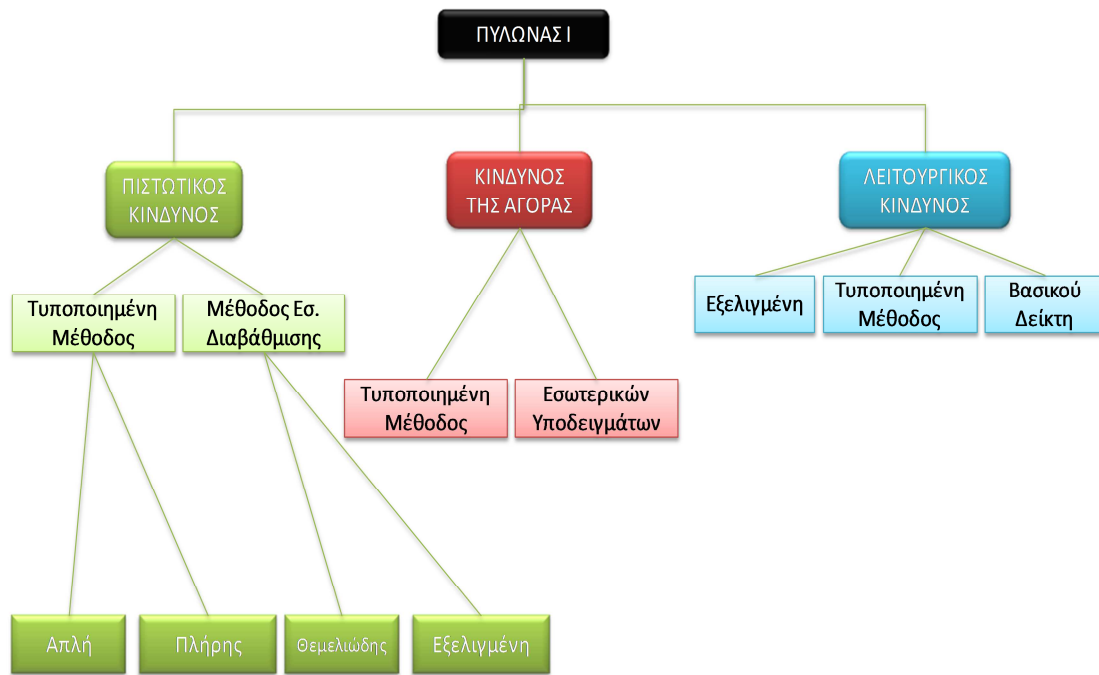
Προβλέπεται επίσης η εξασφάλιση εκ μέρους των τραπεζών κεφαλαίων για την κάλυψη του κινδύνου της αγοράς ο οποίος ευθέως έχει να κάνει με απώλειες από τοποθετήσεις της τράπεζας και που οφείλονται σε μεταβολές των τιμών. Τόσο το σύμφωνο Βασιλεία II το 2006 όσο και λίγο πιο πριν (2005) το Market Risk Amendment θεωρούν ότι ο κίνδυνος αγοράς διαμορφώνεται από επιμέρους κινδύνους με βάση το είδος του χαρτοφυλακίου των συναλλαγών της τράπεζας. Αυτοί είναι:

- Κίνδυνος επιτοκίου
- Κίνδυνος τοποθέτησης σε μετοχές
- Κίνδυνος συναλλάγματος
- Κίνδυνος εμπορευμάτων
- Κίνδυνος δικαιωμάτων

Οι μεθοδολογίες μέτρησης του κινδύνου αγοράς είναι οι:

- Τυποποιημένη μέθοδος: Ο κίνδυνος υπολογίζεται χωριστά για κάθε συνιστώσα και στο τέλος τα κεφάλαια αθροίζονται.
- Μέθοδος Εσωτερικών υποδειγμάτων, Η κάθε τράπεζα έχει δικό της εσωτερικό υπόδειγμα (VAR) για τη μέτρηση του κινδύνου για το οποίο όμως απαιτείται εποπτική αναγνώριση.

Συνοπτικά οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την στάθμιση των κινδύνων του Πυλώνα Ι για την Βασιλεία ΙΙ φαίνονται στην επόμενη εικόνα.

Εικόνα 2: Κίνδυνοι Πυλώνα Ι

Πυλώνας ΙΙ

Ο πρώτος Πυλώνας παρέχει τις μεθοδολογίες για τον ορθό υπολογισμό των ελαχίστων απαιτούμενων κεφαλαίων που χρειάζεται να τηρεί μία τράπεζα για να έχει την ικανότητα να ανταπεξέρχεται του πιστωτικού, του λειτουργικού και του κινδύνου της αγοράς. Ο Πυλώνας ΙΙ έχει σκοπό να ελέγχει το αν μία τράπεζα είναι «εφοδιασμένη» με εκείνους τους μηχανισμούς που θα της εξασφαλίσουν την αποδοτική ανίχνευση και αξιολόγηση των κινδύνων που την απειλούν. Αποσκοπεί δηλαδή στην επιβολή της πειθαρχίας στις τράπεζες με την καθιέρωση κανόνων γνωστοποίησης οικονομικών και άλλων στοιχείων. Η γνωστοποίηση αυτή αφορά τους κανόνες πληροφόρησης των επενδυτών για κεφαλαιακή επάρκεια και τη διαχείριση κινδύνων των πιστωτικών ιδρυμάτων, με στόχο την αυξημένη

διαφάνεια των ισολογισμών. Στο Πυλώνα II εξετάζονται οι κίνδυνοι που δεν περιλαμβάνονται στον Πυλώνα I. Αυτοί είναι:

- Κίνδυνος εισοδήματος επιτοκίων
- Στρατηγικός κίνδυνος
- Κίνδυνος φήμης

Αντικειμενικοί σκοποί είναι η διασφάλιση της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων και η παροχή κινήτρων για την βελτίωση της ποιότητας διαχείρισης των κινδύνων. Για τους λόγους αυτούς η διαφάνεια των στοιχείων καθίσταται υποχρεωτική για συγκεκριμένους τομείς, οι οποίοι αφορούν κυρίως στοιχεία για την κεφαλαιακή επάρκεια και τη σύνθεση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, την αναλυτική παρουσίαση των εκθέσεων σε κίνδυνο, ανά προϊόν, και τη διαφάνεια των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων (11)

Στον Πυλώνα II προσδιορίζονται τέσσερις βασικές αρχές που χρειάζεται να τηρούνται από τα τραπεζικά ιδρύματα (12):

- Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να αναπτύξουν διαδικασίες με τις οποίες θα εκτιμούν την συνολική κεφαλαιακή επάρκεια σε σχέση πάντα με τους αναλαμβανόμενους κινδύνους και το περιβάλλον λειτουργίας τους. Θα πρέπει επίσης να έχουν σαφή στρατηγική για την διατήρηση του επιπέδου κεφαλαιακής επάρκειας. Η διαδικασία εκτίμησης της κεφαλαιακής επάρκειας θα πρέπει να περιλαμβάνει την επίβλεψη και εποπτεία από την ανώτατη διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος, επαρκείς και τεκμηριωμένες διαδικασίες εκτίμησης του απαιτούμενου κεφαλαίου έναντι των αναλαμβανομένων κινδύνων. Τέλος θα πρέπει να έχει θεσμοθετηθεί αξιολόγηση και καθιέρωση του συστήματος παρακολούθησης και αναφοράς των αναλαμβανομένων κινδύνων και υποχρεωτικό σύστημα διενέργειας εσωτερικών ελέγχων.
- Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να εξετάζουν και να αξιολογούν τις εσωτερικές εκτιμήσεις και στρατηγικές κεφαλαιακής επάρκειας και την ικανότητα να παρακολουθούν και να διασφαλίζουν την συμμόρφωσή τους με τη διαδικασία υπολογισμού των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας, των τραπεζών.
- Οι εποπτικές αρχές επίσης πρέπει να απαιτούν από τα πιστωτικά ιδρύματα να διατηρούν τους κεφαλαιακούς δείκτες επαρκείας σε υψηλότερα από τα ελάχιστα επιτρεπόμενα όρια.

- Οι εποπτικές αρχές έχουν την δυνατότητα να παρεμβαίνουν και να επεμβαίνουν έγκαιρα έτσι ώστε να αποτρέψουν πιθανή μείωση του υφιστάμενου εποπτικού κεφαλαίου κάτω από το ελάχιστο επιτρεπόμενο όριο. Επίσης θα πρέπει να απαιτούν ταχύτατες διορθωτικές ενέργειες σε περίπτωση που το κεφάλαιο δεν διατηρείται ή δεν αποκαθίσταται.

Με άλλα λόγια από την μία πλευρά οι τράπεζες οφείλουν να ελέγχουν την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων τους και εναλλακτικά απαιτείται σωστή εποπτική ανασκόπηση των διαδικασιών, με την επιβολή εσωτερικών ορίων αλλά και την ύπαρξη ελέγχων.

Στον Πυλώνα II γίνεται ιδιαίτερη μνεία στους εξής κινδύνους:

- Επιτοκιακός κίνδυνος του επενδυτικού χαρτοφυλακίου: Αντιμετωπίζεται εδώ, λόγω της ανομοιογένειας που παρουσιάζουν οι μέθοδοι διαχείρισης του. Αν η εποπτική αρχή κρίνει ότι τα κεφάλαια που διακρατούνται για την κάλυψη του κινδύνου είναι ανεπαρκή, μπορεί να ζητήσει τη διακράτηση επιπλέον κεφαλαίου, ή τη μείωση του κινδύνου, ή συνδυασμό των δύο προηγούμενων.
- Πιστωτικός Κίνδυνος: Οι εποπτικές αρχές είναι επιφορτισμένες με τον έλεγχο του τρόπου διεξαγωγής των δοκιμών αντίδρασης σε καταστάσεις οικονομικής κρίσης στις μεθόδους εσωτερικών διαβαθμίσεων. Επίσης οι εποπτικές αρχές κάθε χώρας θα πρέπει να ορίζουν την αδυναμία εκπλήρωσης υποχρεώσεων για τα πιστωτικά ιδρύματα τους. Ορίζεται επίσης ότι τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να διαθέτουν τεκμηριωμένες πολιτικές και διαδικασίες τεχνικών άμβλυνσής τους των κάθε είδους πιστωτικών κινδύνων οι οποίες πρέπει να ελέγχονται και ν' αναθεωρούνται, όποτε κρίνεται απαραίτητο. Επίσης θα πρέπει να υπάρχει ετοιμότητα να υποβληθούν στις εποπτικές αρχές όποτε ζητηθεί. Είναι ακόμα υποχρέωση τους να υπάρχουν πολιτικές αναγνώρισης, μέτρησης, παρακολούθησης και ελέγχου των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων τους με σαφές και τεκμηριωμένο πλαίσιο διαχείρισής τους.
- Λειτουργικός κίνδυνος: Η εποπτική αρχή εξετάζει αν η κεφαλαιακή απαίτηση που υπολογίζεται με βάση τον 1ο πυλώνα για τον λειτουργικό κίνδυνο είναι επαρκής για κάθε πιστωτικό ίδρυμα, σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ενώ στο πεδίο του 2ου πυλώνα εντάσσεται και η ανάγκη για διαφάνεια, σε ό,τι αφορά τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται κατά την άσκηση της εποπτείας και η ενίσχυση της συνεργασίας και του συντονισμού των εποπτικών αρχών.

Πυλώνας III

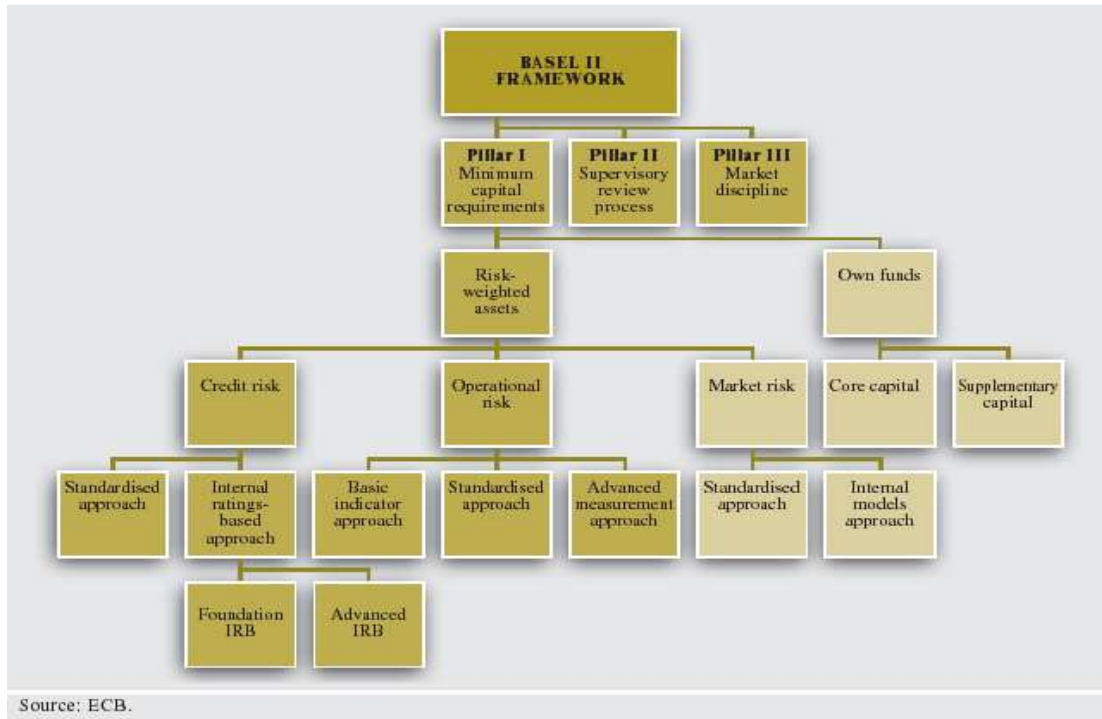
Ο 3^{ος} Πυλώνας γενικά αναφέρεται στην αναγκαιότητα της δημοσιοποίησης των στοιχείων των τραπεζών που σχετίζονται με την κεφαλαιακή επάρκεια ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στους επενδυτές να κατανοούν με την μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια τους κινδύνους που αναλαμβάνουν οι τράπεζες αλλά και να γίνεται με αποδοτικότερο τρόπο η εποπτεία τους από τις κεντρικές τράπεζες. Τα στοιχεία που οφείλουν οι τράπεζες να δημοσιοποιούν είναι το ύψος των αναλαμβανόμενων κινδύνων, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι των κινδύνων αυτών και η ακολουθούμενη στρατηγική. Η δημοσιοποίηση στοιχείων με βάση την Επιτροπή της Βασιλείας δεν πρέπει να αμφισβητεί τη χρήση των διεθνών λογιστικών προτύπων αλλά θα πρέπει να προσαρμόζει τις απαιτήσεις του Πυλώνα III με βάση τις εξελίξεις της τραπεζικής βιομηχανίας. Η ανάγκη της δημοσιοποίησης των πληροφοριών αυτών οδήγησε τα τραπεζικά ιδρύματα στην ανάλυση των κινδύνων και της κεφαλαιακής επάρκειας τους. Η ειδική κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του λειτουργικού κινδύνου, θέτει τους νέους κανόνες σε συνεργασία με τους εθνικούς φορείς και τις κεντρικές τράπεζες. Η ανάγκη της δημοσιοποίησης των στοιχείων, δημιούργησε σημαντικές διαφορές από την συνήθη πρακτική που ακολουθούν τα πιστωτικά ιδρύματα. Ειδικότερα, ο όγκος των προς δημοσιοποίηση των στοιχείων είναι σημαντικός και οι πληροφορίες σύνθετες. Η δημοσιοποίηση των στοιχείων θα πρέπει να γίνεται τουλάχιστον μια με δυο φορές τον χρόνο ή και συχνότερα εφόσον να στοιχεία αυτά μεταβάλλονται συνέχεια. Τέλος η Επιτροπή προσπάθησε να μετριάσει το βάρος που συνεπάγεται η δημοσιοποίηση των στοιχείων και για το λόγο αυτό, πρότεινε την καθιέρωση του ελέγχου της σημαντικότητας, ορίζοντας ότι μια πληροφορία θεωρείται σημαντική ή όχι στην περίπτωση που εάν αλλάξει η διατύπωση της ή παραληφθεί ή δοθεί εσφαλμένη διατύπωση με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσε να αλλάξει εντελώς ή να επηρεάσει την εκτίμηση ή την απόφαση του αποδέκτη (11)

Η δημοσιοποίηση των στοιχείων αυτών είναι απαραίτητος όρος ώστε ένα πιστωτικό ίδρυμα να έχει την δυνατότητα εφαρμόσει μεθοδολογία υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων του Πυλώνα I. Η δημοσιοποίηση αφορά τις εξής ενότητες:

- Πολιτική δημοσιοποίησης (στοιχεία που θα δημοσιοποιεί και διαδικασίες της πολιτικής)
- Πληροφορίες αναφορικά με το εύρος εφαρμογής στα πλαίσια ενός ομίλου
- Στοιχεία αναφορικά στην κεφαλαιακή διάρθρωση και επάρκεια.

- Ανάλυση κινδύνων στους οποίους εκτίθεται η τράπεζα και τεχνικές διαχείρισης των εν λόγω κινδύνων.

Η δομή των επιταγών της Βασιλείας II δίνεται σχηματικά στην ακόλουθη εικόνα:

Εικόνα 3: Σχηματική αναπαράσταση της Βασιλείας II

Συμπεράσματα

Με το σύμφωνο της Βασιλείας II αναβαθμίζεται ρόλος των χρηματικών ροών που απορρέουν από τις δανειακές υποχρεώσεις των δανειοδοτούμενων επιχειρήσεων και φυσικών προσώπων προς τις τράπεζες, ως κριτήριο χρηματοδότησης, σε σχέση με την εξασφάλιση μέσω εγγυών (συνήθως ακίνητη περιουσία). Το ύψος της χρηματοδότησης επίσης εξαρτάται και από το κόστος του κεφαλαίου. Με το καθεστώς της Βασιλείας I, η τράπεζα έπρεπε να διακρατά το 8% του δανείου, που έχει κόστος κεφαλαίου ίσο με την προσδοκώμενη απόδοση των μετόχων της τράπεζας. Αυτή η παρακράτηση από τα κέρδη η οποία θα ενισχύσει την κεφαλαιακή υποχρέωση των τραπεζών θα πρέπει να αποφέρει τουλάχιστον την προσδοκώμενη απόδοση με αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους δανειοδότησης. Η Βασιλεία II προβλέπει ότι τα πιστωτικά ιδρύματα πλέον, θα διακρατούν κεφάλαια ανάλογα με τη διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας των επιχειρήσεων που δανειοδοτούν. Με τον τρόπο αυτό μπορούν να διατηρούν λιγότερα κεφάλαια για δανειοδοτούμενους με μεγαλύτερη πιστοληπτική ικανότητα και θα μπορούν αυτοί να πετυχαίνουν δανειοδότηση με χαμηλότερο κόστος. Κάθε τράπεζα θεσμοθετεί και συμβουλευεται ένα δικό της, εσωτερικό σύστημα αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του υποψηφίου δανειοδοτούμενου βάση του οποίου κατατάσσονται. Ανάλογα με την κατάταξη τους θα είναι και το κόστος της δανειοδότησης τους. Παράλληλα υπάρχει και η δυνατότητα να χρησιμοποιήσει την τυποποιημένη μέθοδο και να βασίσει τη διαβάθμιση των πελατών της σε αναγνωρισμένες εταιρείες αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας (η λύση αυτή κυρίως εξυπηρετεί μικρότερες τράπεζες που λόγω μικρότερου αριθμού πελατών και – άρα - χαμηλότερης ρευστότητας, εξυπηρετούνται αποδοτικότερα από την τυποποιημένη μέθοδο). Έτσι αναμένεται ότι οι οργανισμοί με υψηλή πιστοληπτική ικανότητα θα κατευθύνονται προς τις μεγάλες τράπεζες ενώ αυτές με χαμηλή πιστοληπτική ικανότητα θα κατευθύνονται προς τις μικρότερες τράπεζες με αποτέλεσμα την ένταση του ανταγωνισμού στα επιχειρηματικά δάνεια. Επίσης ευνοούνται τα κράτη που δεν είναι μέλη του ΟΟΣΑ⁸ με

---

⁸ Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.) (αγγλ. Organisation for Economic Co-operation and Development - OECD) είναι ένας διεθνής οργανισμός εκείνων των αναπτυγμένων χωρών που υποστηρίζουν τις αρχές της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και της οικονομίας της ελεύθερης αγοράς. Δημιουργήθηκε το 1948 ως Οργανισμός Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας. Ο οργανισμός παρέχει ένα περιβάλλον όπου οι κυβερνήσεις μπορούν να συγκρίνουν εφαρμογές πολιτικής, να βρουν απαντήσεις στα κοινά προβλήματα, να προσδιορίσουν τις καλές πρακτικές και να συντονίσουν τις εσωτερικές και διεθνείς πολιτικές (18).

υψηλή πιστοληπτική ικανότητα σε αντίθεση με τις χώρες και τις τράπεζες με χαμηλή πιστοληπτική ικανότητα θα είναι οι χαμένοι.

Η Βασιλεία II είναι περισσότερο προσανατολισμένη στην αποδοτική διαχείριση του κινδύνου. Η αξία της τράπεζας με την αποτελεσματική διαχείριση του κινδύνου αυξάνεται αφού η δραστηριότητα της προσαρμόζεται ευκολότερα στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς. Η διαχείριση του κινδύνου για ένα τραπεζικό ίδρυμα είναι διασυνδεδεμένη με την ρευστότητα του αφού μέσω αυτής ελέγχουν ορθότερα τον πιστωτικό κίνδυνο και τον κίνδυνο συγκέντρωσης του δανειακού χαρτοφυλακίου τους σε μεγάλους δανειζόμενους.

Η αδυναμία προβλέψεων έχει πλέον επιπτώσεις στην καθαρή θέση της τράπεζας και έτσι πλέον καθίστανται σοβαρή μέριμνα για αυτήν. Οι διοικήσεις θα αναγκαστούν να εφαρμόσουν μεθόδους εκτιμήσεις των κινδύνων και να παρακολουθούν συστηματικά την κερδοφορία τους, τον πιστωτικό τους κίνδυνο, τη σταθερότητα τους και την άντληση κεφαλαίων. Αν και φαντάζει μία «επιβαλλόμενη» υποχρέωση, συντελεί στην βελτίωση της διαχείρισης των καθαρών τους εσόδων. Επίσης κατανέμουν τα έσοδα τους με τέτοιο τρόπο 'στε να είναι σε θέση να καλύπτουν ενδεχόμενες ζημιές βασισμένες στην κλιμάκωση των πιθανοτήτων αθέτησης (PDs) (η οποία και συμπεριλαμβάνεται στον υπολογισμό της κερδοφορίας της τράπεζας και το κόστος κεφαλαίου). Παράλληλα η νέα πραγματικότητα που εισάγει στον τραπεζικό κλάδο δημιουργεί την ανάγκη για τα τραπεζικά ιδρύματα, να αναθεωρήσουν τις οργανωτικές τους δομές αλλά και τα πληροφοριακά συστήματα που τα υποστηρίζουν ώστε να απαντούν πειστικά στις νέες προκλήσεις και τους νέους «όρους του παιχνιδιού». Η πληροφορία και η πρόβλεψη αποκτούν βαρυσήμαντο νόημα για την ίδια τους την ύπαρξη και εκεί θα πρέπει να προσανατολιστούν πλέον. Ταυτόχρονα θεωρείται αναγκαία η προσαρμογή και του ανθρώπινου δυναμικού των τραπεζών, ιδιαίτερα στα ανώτατα και ανώτερα κλιμάκια της ιεραρχίας τους στα καινοτόμα δεδομένα της διαχείρισης των κινδύνων. Δεν θα πρέπει τέλος να παραληφθεί η ανάγκη για σφαιρική, ακριβή και πλήρη ενημέρωση των τρεχόντων και εν δυνάμει πελατών των τραπεζών για τους νέους κανόνες που διέπουν τον τραπεζικό κλάδο σε αυτό το ρευστό οικονομικό περιβάλλον.

Το 2007, χρονιά που ξέσπασε η παγκόσμια οικονομική κρίση που ταλανίζει ακόμα και σήμερα την παγκόσμια οικονομία, στα περισσότερα κράτη το τραπεζικό σύστημα των οποίων επλήγη από αυτήν, είχαν ήδη ενσωματώσει στο εθνικό τους δίκαιο τις διατάξεις της Βασιλείας II. Αν και το γεγονός αυτό βελτίωσε την αντίδραση τους δεν αποδείχθηκε αρκετό

για να αποτρέψει την εκδήλωση της κρίσης και την επέλευση των προβλημάτων που ανέκυψαν εξ αιτίας της, λόγω της συνδρομής πολλών παραγόντων:

- Η Επιτροπή της Βασιλείας κατέδειξε σαν ένα από τα βασικά αίτια της κρίσης υπήρξε την υπερβολική «μόχλευση» του τραπεζικού συστήματος πολλών κρατών, η οποία έλαβε χώρα τόσο εντός όσο και εκτός ισολογισμού ενός σημαντικού αριθμού τραπεζών. Αν και οι συντελεστές κεφαλαιακής επάρκειας των εν λόγω τραπεζών ήταν κατ' αρχήν ισχυροί, η μόχλευση οδήγησε σε σταδιακή διάβρωσή τους. Η μόχλευση αυτή υπήρξε, εν μέρει τουλάχιστον, και προϊόν του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια, καθώς οι τράπεζες, με στόχο να μειώσουν το κόστος από την εφαρμογή του, προσέφυγαν ευρέως σε τεχνικές regulatory capital arbitrage σε «υπερβολική» τιτλοποίηση απαιτήσεων
- Πολλές τράπεζες δεν διέθεταν ούτε επαρκή αποθέματα ρευστότητας λόγω μη συνετής διαχείρισης της ρευστότητάς τους. Το γεγονός δε αυτό ανέδειξε τη σημαντικότητα της ύπαρξης επαρκούς ρευστότητας για την ομαλή λειτουργία των χρηματοπιστωτικών αγορών και του τραπεζικού συστήματος. Ειδικότερα, πριν από την κρίση, η χρηματοδότηση των τραπεζών γινόταν με χαμηλό κόστος (κυρίως δε από τις αγορές δανειακών κεφαλαίων και τη διατραπεζική αγορά) και ήταν επαρκής. Με την εκδήλωση της κρίσης, η απότομη αναστροφή των συνθηκών στις αγορές ανέδειξε ανάγλυφα την ταχύτητα με την οποία μπορεί να εξαντληθεί η ρευστότητα του τραπεζικού συστήματος. Αυτό κατέστησε αναγκαία την προσφυγή των τραπεζών που επλήγησαν από την κρίση στις κεντρικές τους τράπεζες για χρηματοδοτική στήριξη
- Το κανονιστικό πλαίσιο που προέκυψε μετά την Βασιλεία II δεν περιείχε κανόνες για την πρόληψή του, Αντίθετα, φάνηκε ότι αποτελεί έναν από τους παράγοντες που επιτείνει την προκυκλικότητα, καθώς ωθεί τις τράπεζες κατά τη διάρκεια της οικονομικής ανάπτυξης να συμβάλλουν στην περαιτέρω ενίσχυση της πιστωτικής επέκτασης, καθώς οι κεφαλαιακές απαιτήσεις που επιβάλλονται για τη χορήγηση δανείων και πιστώσεων είναι χαλαρότερες ενώ κατά τη διάρκεια δε της ύφεσης της οικονομίας να περιορίζουν τη χορήγηση δανειακών κεφαλαίων, καθώς οι συναφείς κεφαλαιακές απαιτήσεις καθίστανται αυστηρότερες. Πολλές τράπεζες διεθνώς δεν κατάφεραν να απορροφήσουν τις ζημίες που προέκυψαν λόγω της κρίσης. Στην κορύφωσή

του 2008, οι αγορές άσκησαν πίεση στις τράπεζες να μειώσουν τη μόχλευση τους, με αποτέλεσμα την εκτεταμένη μείωση της αξίας στοιχείων του ενεργητικού τους, την αύξηση των ζημιών τους, τη μείωση των ιδίων κεφαλαίων τους και τον περιορισμό της δυνατότητας χορήγησης πιστώσεων και δανείων. Τα προβλήματα ρευστότητας ήταν έντονα για μεγάλο χρονικό διάστημα. Κατά συνεπεία η ένταση της τρέχουσας οικονομικής κρίσης απέδειξε ότι η Βασιλεία II δεν υπήρξε επαρκής και σε αρκετές διατάξεις της φάνηκε να συμβάλει στην εκδήλωση της κρίσης (11).

Επίλογος

Οι νέες προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας αφορούν σε τρεις θεματικές ενότητες:

- Στην τροποποίηση του πλαισίου υπολογισμού ελάχιστων κεφαλαιακών υποχρεώσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου - με την προσθήκη απαιτήσεων για κάλυψη έναντι του λειτουργικού κινδύνου.
- Στην καθιέρωση διαδικασιών για το διαρκή έλεγχο της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών
- Στην ενδυνάμωση της πειθαρχίας που επιβάλλει η αγορά στις τράπεζες μέσω της καθιέρωσης κανόνων γνωστοποίησης οικονομικών και άλλων στοιχείων

Στο νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας προβλέπονται εναλλακτικές μέθοδοι υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων πιο ευαίσθητες ως προς τον κίνδυνο, επιτυγχάνοντας σύγκλιση μεταξύ του εποπτικού και του οικονομικού κεφαλαίου (2).

Η αδυναμία της, ωστόσο, να ανταποκριθεί πλήρως στην μεγάλο μεγέθους παγκόσμια οικονομική κρίση - σε μικρό σχετικό χρονικό διάστημα από την δημοσίευση της - οδήγησε την επιτροπή σε νέα αναθεώρηση και την δημοσίευση της Βασιλείας III το 2010 κατά την σύνοδο κορυφής του G-20 στην Σεούλ.

Βιβλιογραφία

1. **Λώλος, Σαράντης-Ευάγγελος.** Χρηματοπιστωτικό Σύστημα και Οικονομική Ανάπτυξη. Πάντειο Πανεπιστήμιο, 2007, Αθήνα.
2. **Κώνστας, Χρήστος.** Νέοι Κανόνες Κεφαλαιακής Επάρκειας για τις Τράπεζες / Βασιλεία II - Τι Αλλάζει στη Χρηματοδότηση των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων. Οικονομικό Περιοδικό ΕΠΙΛΟΓΗ, Φεβρουάριος 2007.
3. **Καινούριος, Δημήτρης.** Value at Risk-Μεθοδολογία της εκτίμησης κινδύνου της αγοράς και VAR παράγωγα εργαλεία. σ.λ. : Ένωση Ελληνικών Τραπεζών.
4. International Convergence Of Capital Measurement And Capital Standards. *bis.org*. [Ηλεκτρονικό] 4 1998. [Παραπομπή: 20 4 2013.] <http://www.bis.org/publ/bcbsc111.pdf>.
5. **Rochet, Jean-Charles.** Market Discipline in Banking: Where Do We Stand? Borio : s.n., 2004.
6. **Scott, Hal.** Market Discipline for Financial Institutions and Sovereigns. Borio : s.n., 2004.
7. Γεγονός η συμφωνία Basel II. *euro2day*. [Ηλεκτρονικό] 29 6 2004. [Παραπομπή: 20 4 2013.] <http://www.euro2day.gr/news/world/125/articles/57353/ArticleNewsWorld.aspx>.
8. **Chris, Terry.** The Structure of Basel II:The new Basel Capital Accord: A major advance at a turbulent time. *epress.anu.edu.au*. [Ηλεκτρονικό] 2008. [Παραπομπή: 20 4 2013.] http://epress.anu.edu.au/agenda/016/01/mobile_devices/ch02s04.html.
9. **Κώνστας, Χρήστος.** Νέοι Κανόνες Κεφαλαιακής Επάρκειας για τις Τράπεζες / Βασιλεία II - Τι Αλλάζει στη Χρηματοδότηση των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων. Οικονομικό Περιοδικό ΕΠΙΛΟΓΗ, Φεβρουάριος 2007.
10. **King, J.** Operational Risk. New York : John Wiley & Sons, 2001.
11. **Πετράκης Π. (2007), «Διαθέσιμο»:** Σύμφωνο της Βασιλείας I & II. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. [Ηλεκτρονικό] 2007. [Παραπομπή: 11 12 2012.] <http://www.elearn.elke.uoa.gr/petrakis>.
12. **Γκόρτσος, Χ.** Το Διεθνές & Ευρωπαϊκό Κανονιστικό Πλαίσιο Κεφαλαιακής Επάρκειας (Βασιλεία II). Οικονομική Επιθεώρηση. 2006.

13. **Γκόρτσος, Χ.** Βασιλεία ΙΙ & Κεφαλαιακή Επάρκεια των Τραπεζών. Οικονομική Επιθεώρηση. 2005, Μάιος 2005.
14. **Γκόρτσος, Χ.** Βασιλεία ΙΙΙ. Ρυθμιστική παρέμβαση και εποπτεία στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Αθήνα : s.n., 2011.
15. www.financialstabilityboard.org. *Overview*. [Ηλεκτρονικό] 2013. [Παραπομπή: 4 4 2013.] <http://www.financialstabilityboard.org/about/overview.htm>.
16. Διεθνείς Οργανισμοί και Φόρουμ. *ec.europa.eu*. [Ηλεκτρονικό] 2013. [Παραπομπή: 4 4 2013.] http://ec.europa.eu/economy_finance/international/forums/index_el.htm.
17. BIS. <http://www.bis.org/>. [Ηλεκτρονικό] 2013. [Παραπομπή: 4 4 2013.] <http://www.bis.org/about/index.htm>.
18. **Αγγελόπουλος, Π.** Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, Αγορές – Προϊόντα – Κίνδυνοι. Εκδόσεις Σταμούλη, 2008, Αθήνα.
19. **Judith, Marion, Braun.** Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες: Η διαδικασία Lamfalussy – Γένεση και Εφαρμογή στην Πράξη. *circa.europa.eu*. [Ηλεκτρονικό] 7 2008. [Παραπομπή: 20 4 2013.] http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/market/legislation/article_7201_el.htm.
20. Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς / Διεθνής Συνεργασία / Πολυμερής / CESR. *Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς*. [Ηλεκτρονικό] [Παραπομπή: 20 4 2013.] <http://www.hcmc.gr/pages/index.asp?catID=227>.
21. Πιστοποιητικά Καταθέσεων. *Ευρετήριο Οικονομικών Όρων*. [Ηλεκτρονικό] [Παραπομπή: 20 4 2013.] <http://www.euretirio.com/2010/06/pistopoiitika-katatheseon.html>.
22. Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης. *wikipedia*. [Ηλεκτρονικό] http://el.wikipedia.org/wiki/%ce%9f%cf%81%ce%b3%ce%b1%ce%bd%ce%b9%cf%83%ce%bc%cf%8c%cf%82_%ce%9f%ce%b9%ce%ba%ce%bf%ce%bd%ce%bf%ce%bc%ce%b9%ce%ba%ce%ae%cf%82_%ce%a3%cf%85%ce%bd%ce%b5%cf%81%ce%b3%ce%b1%cf%83%ce%af%ce%b1%cf%82_%ce%ba%ce%b1%ce%b9_%ce%91%ce%bd%ce%ac%cf%80%cf%84%cf%85%ce%be%ce%b7%cf%82.